

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra pedagogiky

**Současné trendy využitelné jako materiální didaktické
prostředky**

Bakalářská práce

Autor: **Kateřina Procházková**

Vedoucí práce: Ing. Karel Němejc, Ph.D.

2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kateřina Procházková

Poradenství v odborném vzdělávání

Název práce

Současné trendy využitelné jako materiální didaktické prostředky

Název anglicky

Current Trends Applicable as Material Didactic Means

Cíle práce

Cílem práce je zmapovat současné trendy v oblasti vzdělávání se zaměřením na materiální didaktické prostředky a v tomto ohledu vytvořit návrh kurzu celoživotního vzdělávání.

Metodika

Teoretická část bude vypracována na základě studia dostupných tištěných a elektronických informačních zdrojů. Představen bude ucelený přehled materiálních didaktických prostředků, jejich dělení, současné trendy, možné způsoby využití ve vzdělávání, efektivita apod. Přiblíženo bude také vzdělávání dospělých, jakožto cílové skupiny edukace.

Praktická část bude realizována s ohledem na stanovené cíle práce. Sestávat bude z návrhu vzdělávacího kurzu svým zaměřením orientovaného na specifika cílové skupiny účastníků ve věku 50 let a více. Charakterizovat bude možnosti použití současných trendů ve vzdělávacím procesu a jejich uzpůsobení potřebám cílové skupiny. Výsledný návrh může posloužit vzdělávacím institucím jako inspirace pro tvorbu vzdělávacího kurzu obdobného zaměření.

Harmonogram zpracování práce:

- Průběžná komunikace a sdílení průběžných verzí práce s vedoucím práce po celou dobu jejího zpracování. Obojí je zohledněno ve výsledném hodnocení práce.
- Kompletní pracovní verzi práce odevzdat vedoucímu práce s minimálně měsíčním předstihem před odevzdáním finální verze na studijní oddělení.
- Finální verzi práce odevzdat na studijní oddělení do 31. března 2019.

Doporučený rozsah práce

Dle pravidel pro psaní bakalářských prací.

Klíčová slova

Materiální didaktické prostředky, učební pomůcky, vzdělávací technologie, trendy, celoživotní vzdělávání.

Doporučené zdroje informací

DOSTÁL, J. Učební pomůcky a zásada názornosti. Olomouc: Votobia, 2008. ISBN 978-80-7409-003-5.

KALHOUS, Z. Školní didaktika. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x.

PETTY, G. Moderní vyučování. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

RAMBOUSEK, V. Materiální didaktické prostředky. Praha: Univerzita Karlova, 2014. ISBN 978-80-7290-664-2.

SLAVÍK, M. a kol. Vysokoškolská pedagogika. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4054-6.

SLAVÍK, M., J. HUSA a I. MILLER. Materiální didaktické prostředky a technologie jejich využívání: textová studijní opora. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2007. ISBN 978-80-213-1705-5.

ZORMANOVÁ, L. Didaktika dospělých. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0051-4.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – IVP

Vedoucí práce

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra pedagogiky

Elektronicky schváleno dne 17. 1. 2019

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 17. 1. 2019

Ing. Karel Němejc, Ph.D.

Pověřený ředitel

V Praze dne 25. 03. 2019

ČESTNÉPROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Současné trendy využitelné jako materiální didaktické prostředky vypracovala samostatně a citovala jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použila a které jsem rovněž uvedla na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědoma, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědoma, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V dne

.....

Kateřina Procházková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Ing. Karlu Němejcovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za vedení, zájem, cenné rady, odbornou pomoc a čas, který mi věnoval. Mé poděkování patří též mé rodině a blízkým přátelům za pomoc a podporu během studia.

Abstrakt

Práce je řešena v kontextu významu současných moderních trendů v oblasti materiálních didaktických prostředků v podmínkách celoživotního učení. Bakalářská práce představuje vybrané současné trendy užívané jako materiální didaktické prostředky, jejich základní členění a způsoby užití při edukaci. Přibližuje též problematiku aktuálního trendu, celoživotního učení a vzdělávání, jakožto součásti celého života každého jedince, orientovaného na cílovou skupinu evidovaných uchazečů o zaměstnání na úřadu práce ve věku padesát let a více. Práce nalézá vzájemný vztah mezi efektivním užíváním moderních technologií a tím se zvyšující uplatnitelností na pracovním trhu a celkovém zlepšení životních podmínek. Bakalářská práce se podrobněji zabývá vybranými současnými trendy, předkládá jejich charakteristiku, výhody, nevýhody a možnosti začlenění v edukačním procesu. Praktickou část tvoří návrh kurzu celoživotního vzdělávání, který prostřednictvím současných moderních materiálních didaktických prostředků napomáhá cílové skupině začleněním se na trh práce a zkvalitnění osobního života. Výsledkem práce je rovněž inspirace zainteresovaným subjektům v této oblasti k vytvoření obdobně zaměřených vzdělávacích aktivit.

Klíčová slova: Materiální didaktické prostředky, učební pomůcky, vzdělávací technologie, trendy, celoživotní vzdělávání.

Abstract

This bachelor thesis is written based on the significance of current modern trends in the area of material didactic means under the circumstances of lifelong learning. The thesis introduces selected contemporary trends used as material didactic means, their fundamental distribution and uses in education. It also discusses and further delves into the problematic of the modern trend - lifelong learning and education as a part of every individual's life - focused on a target group of people aged fifty or above utilizing the unemployment services. The paper aims to find the relationship between effective usage of modern technologies and its effect on one's labor market value and overall living conditions improvement. The bachelor thesis deals more in depth with a few selected current trends. It introduces their characteristics, advantages, disadvantages and their potential inclusion in the education process. The practical part is formed by a lifelong learning course design, which is through the utilization of modern material and didactic means supposed to help the target group increase their labor market value as well as improve their personal life. The thesis intends to inspire interested subjects to design similarly focused education activities.

Key words: Material didactic means, teaching aids, educational technology, trends, lifelong learning.

Obsah

Úvod	9
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Cíl a metodika	10
2 Didaktické prostředky	12
3 Materiální didaktické prostředky	14
3.1 Používání materiálních didaktických prostředků.....	14
3.2 Dělení materiálních didaktických prostředků	16
3.3 Funkce materiálních didaktických prostředků	19
4 Učební pomůcky	19
4.1 Klasifikace učebních pomůcek	20
4.2 Funkce učebních pomůcek.....	22
5 Didaktická technika	23
5.1 Funkce didaktické techniky a technologií.....	23
5.2 Základní dělení prostředků didaktické techniky	23
6 Vzdělávání dospělých.....	24
6.1 Dospělost.....	24
6.2 Celoživotní vzdělávání.....	25
6.3 Současné trendy ve vzdělávání dospělých.....	27
6.4 Další vzdělávání.....	29
6.5 Zájmové vzdělávání dospělých.....	29
7 Vybrané současné trendy	30
PRAKTICKÁ ČÁST	
8 Návrh kurzu celoživotního vzdělávání.....	37
8.1 Cílová skupina	37
8.2 Cíl vzdělávacího kurzu	38
8.3 Profil absolventa	39
8.4 Obsah a struktura kurzu	40
8.5 Časový harmonogram	43
8.6 Organizační a materiálně technické zabezpečení	45

8.7 Předpokládané finanční nároky a rozpočet	47
8.8 Závěrečná zkouška	48
8.9 Evaluace	49
8.10 Diseminace a marketing	49
Závěr	50
Seznam použitých zdrojů	51
Seznam obrázků, tabulek	53
Seznam příloh	53
Příloha A	

Úvod

„Každý, kdo se přestane učit, je starý, ať je mu 20 nebo 80. Každý, kdo se stále učí, zůstává mladý. Je nejlepší v životě zůstat mladý.“

Henry Ford

Celoživotní učení představuje čím dál tím více nezbytnou součást života jedince. Stává se potřebnou nutností k dosažení úspěšného fungování jedince v současné společnosti. Jedná se o permanentní proces probíhající celý život.

Se zaměřením na informační a komunikační technologie, jejich nepřetržitý, neudržitelný vývoj a inovace, představují příležitost a hrozbu zároveň. Většina populace s moderní technikou a technologiemi v období svého počátečního vzdělávání nejspíše vůbec nepřišla do kontaktu. A i ti jedinci, v jejichž výukových plánech již byla výuka ICT implementována, se potýkají s obtížemi. Neustále se rozšiřují funkce i sortiment moderní techniky, vznikají nové služby, rozvíjí se virtuální realita a svět sdílení a propojování. Součástí tohoto trvalého, celoživotního procesu jsou samozřejmě rekvalifikační kurzy, doplňování či zvyšování si vzdělávání či změna samotné profese.

V předkládané práci autorka navrhuje vzdělávací kurz zaměřující se na zvýšení znalostí, schopností a dovedností cílové skupiny v oblasti moderní techniky a technologií. Bakalářská práce se skládá ze dvou částí. Teoretická část se zabývá charakteristikou didaktických prostředků se zaměřením na materiální stránku, předkládá jejich dělení, funkci a podrobnější rozbor vybraných prostředků. Druhá praktická část představuje návrh kurzu celoživotního vzdělávání orientovaného na specifickou cílovou skupinu. Výsledný koncept může posloužit jako inspirace pro tvorbu vzdělávacích kurzů obdobného zaměření především vzdělávacím institucím.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Cíl a metodika

Cílem práce je zmapovat současné trendy v oblasti vzdělávání se zaměřením na materiální didaktické prostředky a v tomto ohledu vytvořit návrh kurzu celoživotního vzdělávání. Uvedený hlavní cíl je v práci rozpracován v podobě dvou dílčích cílů.

Dílčí cíle

Teoretická východiska založená na studiu a analýze dostupných informačních zdrojů tištěné a elektronické podoby rozvíjí první dílčí cíl v podobě přehledu materiálních didaktických prostředků, způsoby jejich klasifikace, začlenění do procesu edukace, kladné a záporné stránky a vybrané současné trendy.

Druhý dílčí cíl je představen v praktické části prostřednictvím vlastního kurzu celoživotního vzdělávání s ohledem na specifika a potřeby cílové skupiny a užitím současných moderních didaktických prostředků. Současně je podporována zaměstnatelnost a uspokojovány potřeby cílové skupiny v regionu Mostecku, čímž dochází k naplňování myšlenek strategie celoživotního učení a vzdělávání.

Metodika

Teoretická část je vypracována na základě studia dostupných tištěných a elektronických informačních zdrojů. Představen je ucelený přehled materiálních didaktických prostředků, jejich dělení, současné trendy, možné způsoby využití ve vzdělávání, efektivita apod. Přiblíženo je také vzdělávání dospělých, jakožto cílové skupiny edukace.

Praktická část byla realizována s ohledem na stanovené cíle práce. Sestává z návrhu vzdělávacího kurzu svým zaměřením orientovaného na specifika cílové skupiny účastníků ve věku 50 let a více. Charakterizuje možnosti použití současných trendů ve vzdělávacím procesu a jejich uzpůsobení potřebám cílové skupiny. Výsledný návrh může posloužit vzdělávacím institucím jako inspirace pro tvorbu vzdělávacího kurzu obdobného zaměření.

Za účelem vytvoření návrhu kurzu celoživotního vzdělávání bylo potřeba vytvořit plán s ohledem na cíle a téma práce. Na počátku proběhla analýza trhu ve spolupráci s firmami na Mostecku a Úřadem práce České republiky – Krajská pobočka v Ústí nad Labem, kde byla v dosavadní nabídce shledána absence obdobně tematicky orientovaného kurzu pro mnou zvolenou cílovou skupinu. Následně stanovení cílové skupiny a formulace cílů respektující

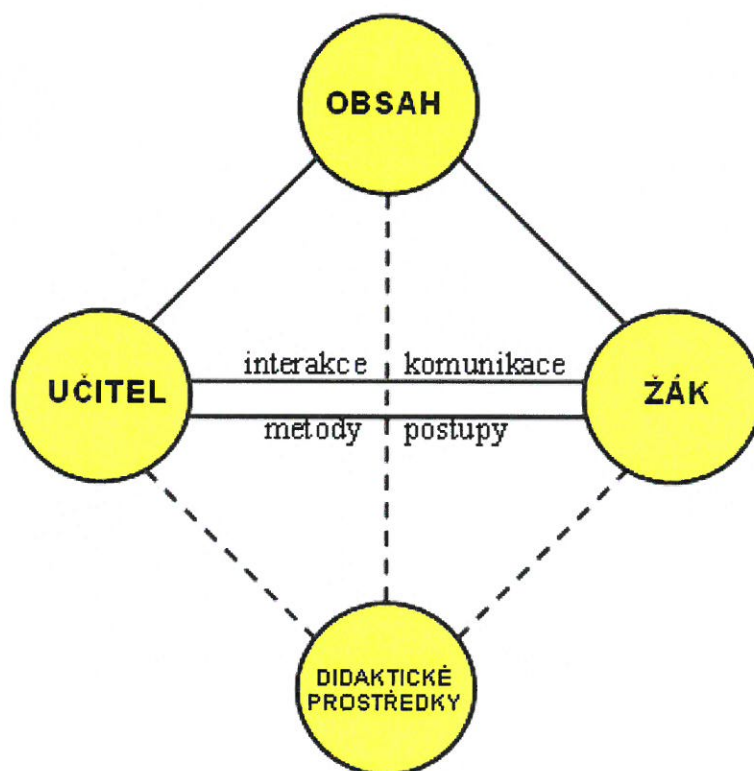
její specifika a potřeby. Současně formulace dílčích cílů obsahu výuky kurzu v závislosti na užití současných materiálně didaktických trendů ve formě konkrétních znalostí a dovedností osvojených účastníky po ukončení vzdělávací akce. Na tomto základě došlo ke zpracování samotného kurzu a stanovení jeho podstatných částí. Vypracována byla charakteristika účastníků, rozpracován učební obsah do jednotlivých modulů včetně časové dotace nutné k jejich osvojení, došlo k volbě vhodných a účinných forem a metod uzpůsobených zvláštnostem účastníků a výběr kompetentního lektora. Následovalo stanovení předpokládaných finančních nároků a způsobů hodnocení kurzu celoživotního vzdělávání.

2 Didaktické prostředky

Je téměř nemožné nalézt edukátora, jež by ve svém vzdělávacím procesu nevyužíval didaktických prostředků. Z pohledu didaktické teorie je vše, co užívá učitel společně s žáky k naplnění výukových cílů označováno jako prostředek. Příkladem mohou být výukové formy a metody, didaktické zásady, ale mimo jiné i učebnice, výukové prostory, školní tabule apod. (Kalhous, 2002, s. 337; Dostál, 2008, s. 16). V procesu výchovy a vzdělávání dochází k interakci a vzájemnému působení těchto vlivů (Maňák, 2003, s. 55):

- obsahu výuky;
- učitele, jehož činností je zprostředkovat učivo a řídit učební činnost, jinak také vyučovat;
- žáka, který si učivo osvojuje, tedy učí se;
- a didaktických prostředků.

Obrázek 1: Grafické znázornění výuky dle J. Maňáka

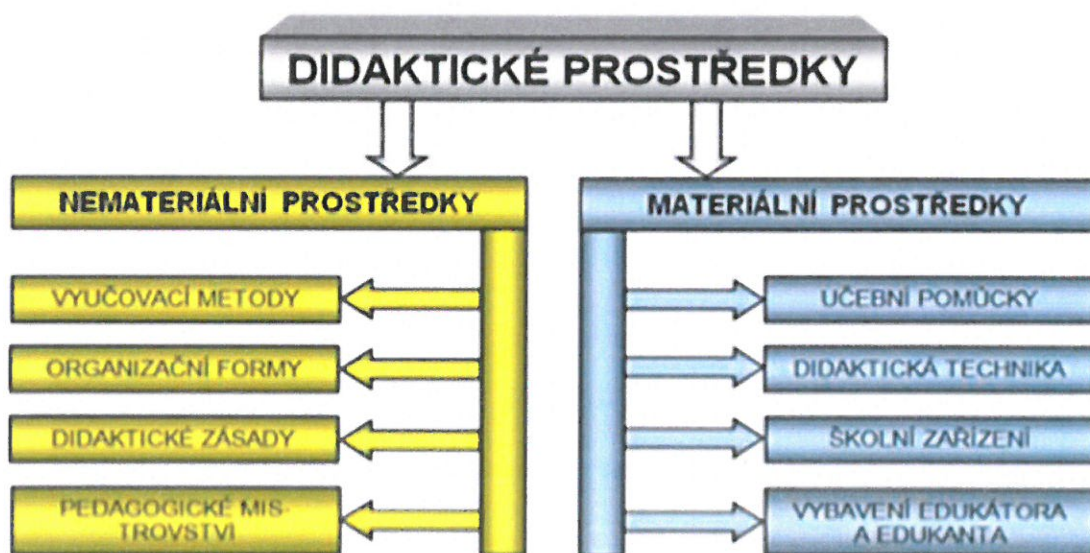

Zdroj: Maňák (2003, s. 69)

Obecně jsou: „didaktické prostředky všechny prostředky, které má učitel k dispozici na dosahování vytyčených výukových cílů.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2004, s. 322; Dostál, 2008, s. 16; Kalhous, 2002, s. 448). Maňák a Švec (2003, cit. dle Zormanová, 2017, s. 193) je charakterizují jako: „didaktické prostředky jsou předměty a jevy sloužící k dosažení vytyčených cílů, zahrnujíc proto vše, co vede ke splnění výchovně-vzdělávacích cílů.“ Jestliže tedy vyučování vymezíme jako proces řízený, kde prostřednictvím interakce žáků a učitele, je didaktickým prostředkem vše, co směřuje k naplnění a dosažení stanovených cílů. Z toho vyplývá, že: „V tomto pojetí lze vedle prvků materiálně-technické základny výuky považovat za didaktické prostředky i metody a formy vyučování a učení, didaktické zásady, verbální a mimoverbální komunikační prostředky učitele a žáka, jejich vědomosti, dovednosti, ale též obsah vyučovacího procesu...“ (Rambousek, 2014, s. 5)

V širším pojetí jsou didaktické prostředky materiální, např. reálné předměty a nemateriální povahy, např. metody a formy výuky (Janiš, 2006, s. 10). Mezi didaktické prostředky nemateriální povahy uvádí Zormanová (2017, s. 193) vyučovací metody, organizační formy a zásady. Ve skupině materiálních didaktických prostředků učební pomůcky, didaktickou techniku a učebny včetně jejich vybavení. Podrobné dělení didaktických prostředků znázorňuje následující Obrázek 2.

Obrázek 2: Dělení didaktických prostředků

Zdroj: Dostál (2008, s. 16)

Funkce didaktických prostředků jsou dle autorů (Bartoňková, 2010, s. 162; Geschwinder, 1994; Mužík, 2005, s. 194) informační a instrumentální, formativní, motivační a zpevňovací, podporující obousměrnou komunikaci a minimalizují pasivní přístup žáků. Při efektivní výchově a vzdělávání, která zabezpečuje rozvoj žáka po všech stránkách musí pedagog brát ohled na vztah mezi prostředkem a cílem, jejich jasné definování a vymezení. Cíl je základní determinant procesu výchovy a vzdělávání, k němuž je možné se dostat různými prostředky. Těmi nejvýznamnějšími jsou materiální didaktické prostředky (Slavík, Husa, Miller, 2007, s. 8). Rovněž Maňák klade důraz na používání co největšího množství dostupných prostředků, především těch moderních. K tomu je nezbytná učitelova příprava na výuku zohledňující její cíl, obsah a charakter, dále úroveň a znalosti žáků, učitelovo schopnosti práce s pomůckami a vnější podmínky. Úroveň didaktických prostředků je závislá na vývojovém stupni civilizace, kultury a techniky každé společnosti. (Maňák, 2003, s. 50–51).

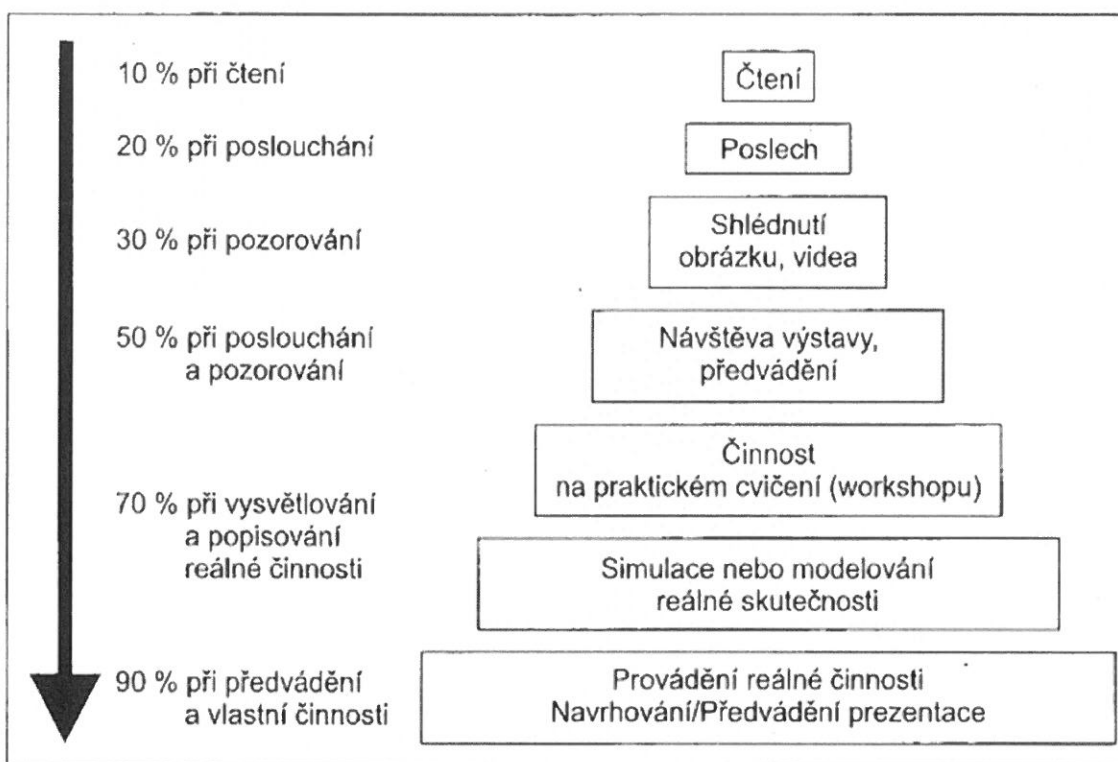
3 Materiální didaktické prostředky

Význam materiálních didaktických prostředků roste v závislosti na současném rozvoji techniky a technologií spojených s vyvíjející se informační společností. „Materiální didaktické prostředky lze jednoduše definovat jako takové prostředky, které jsou materiální povahy.“ (Rambousek, 2014, s. 8). „Za materiální prostředky výuky je možno považovat vše, co kromě mluveného slova používá pedagog či student ve vzdělávacím procesu (při přímé pedagogické práci učitele, při kontaktní výuce ne při řízeném samostudiu studenta).“ (Slavík a kol., 2012, s. 145).

3.1 Používání materiálních didaktických prostředků

Zařazení materiálních didaktických prostředků do procesu edukace si žádá řádnou přípravu. Promyšlené užití těchto prostředků s působením na co nejvíce smyslů edukanta zvyšuje efektivitu celého vzdělávacího procesu. Význam různých druhů smyslového vnímání nám přibližuje Obrázek 3. Ze schématu je zřejmé, že čím více je zapojeno emoční vnímání a větší četnosti druhů smyslových orgánů, tím výrazněji se zvyšuje množství uchovaného vědění. Lze dále konstatovat, že bychom neměli opomenout aktivní participaci vzdělávaného v nejrůznějších aktivitách a praktických činnostech (Slavík a kol., 2012, s. 147–148). Již Jan Amos Komenský ve své didaktice zdůrazňoval nutnost působení na tolik smyslů, kolik je možné. Tuto zásadu lze podpořit i starým čínským příslovím, jež praví, že: „vidět znamená zapomenout, vidět a slyšet znamená znát a vidět, slyšet a dělat znamená umět.“ (Kalhous, 2002, s. 338).

Obrázek 3: Procento uchovaného vědění při různých činnostech

Zdroj: Slavík a kol. (2012, s. 147)

Užití materiálních didaktických prostředků má v případě jejich správného užití kladný dopad na vzdělávané i vzdělavatele. Mezi tyto pozitivní aspekty řadí Slavík a kol. (2012, s. 146) motivaci a aktivizaci studentů v závislosti působení na jejich emocionální stránku. Umožňují mnoho způsobů transformace učiva, čímž napomáhají k intenzivnější a racionálnější práci pedagoga. Slouží také k propojení teorie a praxe. Ale ani u materiálních didaktických prostředků nejsou výjimkou dopady negativní. Především nadbytečnost užití a přemíra druhů může vést k nepozornosti, rozptýlení a způsobovat únavu. Ovlivnit nelze ani možné technické závady, které mohou nastat, a vzdělavatel by měl mít pro tyto případy připraven náhradní plán výuky. Vybrané zásady a způsoby správného a efektivního užívání materiálních didaktických prostředků v praxi uvádí dle Otty Obsta například Kalhous (2002, s. 341):

- nepřetržitý přehled učitele o dostupných prostředcích možných k využití ve výuce;
- znalost manipulace, funkcí či údržby nových pomůcek a zařízení;
- vzhledem k povaze prostředků je nutné dbát na jejich začlenění dle funkcí;
- kontrola funkčnosti prostředků ze strany učitele před konkrétní aktivitou;

- v případě experimentu je nutné jeho demonstrace s předstihem s dodržением totožných proměnných;
- přizvat žáky jako asistenty k sestavování pokusů;
- zajištění dobré viditelnosti pro všechny žáky při samostatné konkrétní demonstraci;
- snažit se užít materiální didaktické prostředky v nejrůznějších výukových fázích;
- v neposlední řadě je především nutné vždy dodržovat bezpečnost práce a pravidla ochrany zdraví.

3.2 Dělení materiálních didaktických prostředků

Prostředky přímo se vážící nejen k obsahu, ale také formám či metodám vyučovacího procesu souhrnně označuje Rambousek (2014, s. 8–9) jako materiální didaktické prostředky a klasifikuje je na:

- Učební pomůcky s přímým a bezprostředním vztahem k obsahu. Příkladem jsou učebnice, modely, žákovské soupravy, školní obrazy, promítnutá zobrazení, programové aplikace atd. Prezentace některých druhů učebních pomůcek je nutná prostřednictvím didaktické techniky.
- Metodické pomůcky sloužící k výkonu funkce učitele. Zahrnují příručky, odbornou specializovanou literaturu, psychologii a filozofii výchovy, sbírky úloh, testy aj.
- Zařízení neboli prostředky nevztahující se přímo k obsahu výuky a neužívají se jako učební pomůcky. Např. laboratorní přístroje, prostředky informační a komunikační technologie, měřicí přístroje, nářadí, speciální školní nábytek apod.
- Didaktická technika určena k prezentaci učebních pomůcek. Jedná se o přístroje a systémy techniky pomáhající realizovat výuku, aktivně zapojovat žáky, řídit a kontrolovat činnosti žáků. Jedná se o tabule, dataprojektory, počítače aj.
- Školní potřeby, kterými jsou malé předměty usnadňující žákům grafický projev a učební činnost. Patří sem sešity, psací potřeby, štetce, barvy, úhlopoměry, kružítko atd.
- Výukové prostory a prostředí, tedy skutečné (i virtuální) vnitřní či venkovní prostory k realizaci výuky: učebna, dílna, laboratoř, tělocvična apod.

Kalhous (2002, s. 338–339) představuje dělení materiálních didaktických prostředků dle J. Malacha (1993):

Učební pomůcky:

- originální předměty a reálné skutečnosti:
 - a. přírodniny v původním (horniny, rostliny) či upraveném stavu (vycpaniny, exempláře v nálevu);
 - b. výtvary a výrobky v původním stavu;
 - c. fyzikální, chemické, biologické aj. jevy a děje.
- Zobrazení a znázornění předmětů a skutečností:
 - a. modely statické, funkční či stavebnicové;
 - b. zobrazení prezentovaná přímo (mapy, obrazy) nebo pomocí didaktické techniky;
 - c. zvukové záznamy.
- Textové pomůcky:
 - a. učebnice;
 - b. pracovní materiály (pracovní sešity, sbírky úloh, atlasy, tabulky);
 - c. doplňková a pomocná literatura (encyklopedie, časopisy).
- Pořady a programy prezentované didaktickou technikou:
 - a. diafonové, televizní, rozhlasová a jiné pořady;
 - b. programy.
- Speciální pomůcky:
 - a. žákovské experimentální soustavy;
 - b. pomůcky pro tělesnou výchovu.

Technické výukové prostředky:

- auditivní technika (gramofon, sluchátková souprava, CD přehrávač);
- vizuální technika pro diaprojekci, zpětnou projekci a dynamickou projekci;
- audiovizuální technika pro projekci diafonu, filmové projektory, videorekordéry, videotechnika, TV technika, multimediální systémy;
- technika řídicí a hodnotící (trenažery, výukové počítačové systémy, osobní PC, zpětnovazební systémy).

Organizační a reprografická technika:

- fotolaboratoře, kopírovací a rozmnožovací stroje, rozhlasová studia a videostudia, počítače, počítačové sítě, databázové systémy.

Výukové prostory a jejich vybavení:

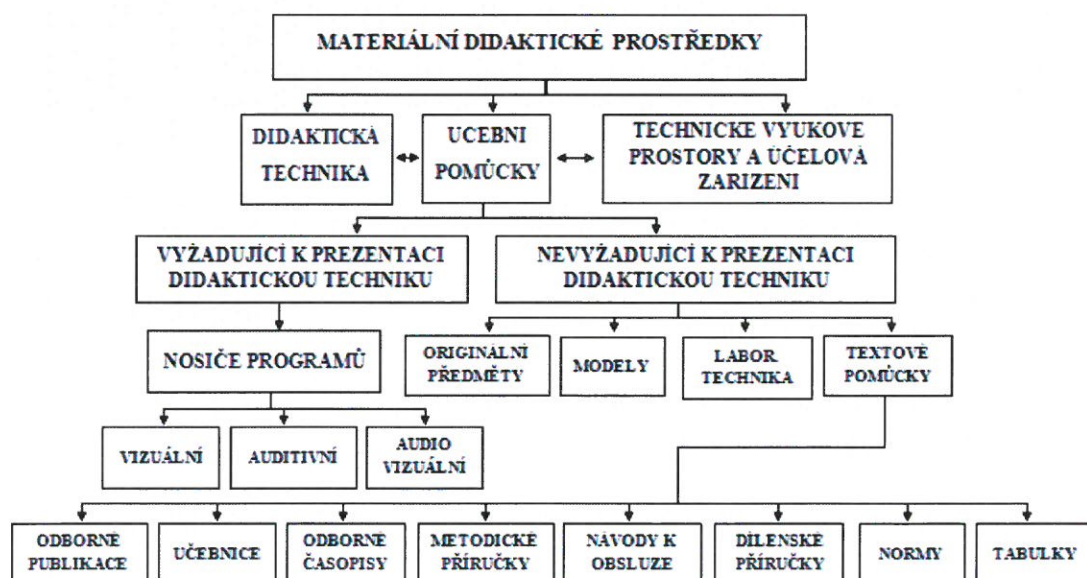
- standardně vybavené učebny (tabule, nástěnky, knihovny apod.), učebny pro reprodukci audiovizuálních pomůcek, odborné či počítačové učebny, laboratoře, dílny a školní pozemky, tělocvičny, hudební a dramatické sály.

Vybavení učitele a žáka:

- psací, kreslicí, rýsovací potřeby, notebooky, kalkulačky, učební úbor či pracovní oděv.

Pojmům učební pomůcky a didaktická technika je označení materiální didaktické prostředky svým významem nadřazené (Slavík a kol., 2012, s. 145). Způsob členění materiálních didaktických prostředků demonstruje následující Obrázek 4.

Obrázek 4: Členění materiálních didaktických prostředků

Zdroj: Slavík, Husa, Miller (2007, s. 9)

3.3 Funkce materiálních didaktických prostředků

Základní funkce materiálních didaktických prostředků a funkce celé jim nadřazené kategorie didaktických prostředků jsou shodné. Dle Rambouska (2014, s. 12) mají obecně: „napomáhat k dosažení cílů vyučovacího procesu vytvořením vhodných podmínek pro optimální osvojování stanoveného učiva.“ Funkce těchto prostředků se odlišuje dle hlediska, ze kterého na ně nahlížíme a to:

- hledisko teorie řízení – hlavní funkci shledává v navozování, organizování a regulaci činnosti žáků při učení, tzn. učební látku prezentují, řídí její osvojení a kontrolují dosažené výstupy;
- pedagogické hledisko – spatřuje v materiálních didaktických prostředcích informativní, formativní a instrumentální funkci.

Učební pomůcka plní svou hlavní funkci jako nosič didaktické informace a je účinným činitelem při efektivním dosahování výukových cílů. Učební pomůcky mohou mít podobu například originálních předmětů, statických i dynamických zobrazení, modelů či různých elektronických pomůcek. Konkrétně do této podkategorie lze zařadit obraz, prezentaci, internet, webovou stránku aj. V rámci výuky jsou také využívána zařízení, jež svou funkcí umožňují prezentaci učební pomůcky. Jedná se o technické systémy a přístroje nejen vizuální, auditivní a audiovizuální, souhrnně označované jako didaktická technika. Nejčastěji shledáváme užití tabule, počítače včetně periferních zařízení a sítě, internetu, projekční techniky a plochy (Slavík a kol., 2012, s. 145). Dalšími funkcemi technických výukových prostředků jsou funkce základní, didaktické, ergonomické a řídicí. Funkcí základní rozumíme informační, formativní či instrumentální. Pod didaktickou skrýváme motivační a stimulační, racionalizační, zpevňovací nově nabytých znalostí, systemizační, kontrolní a řídicí funkce. Poslední ergonomická a řídicí funkce reguluje individuální přístup a tempo každého jednotlivého žáka, podává objektivní zpětnou vazbu a snižuje množství prodlev ve výuce (Geschwinder, 1994 cit. dle Kalhous, 2002, s. 340).

4 Učební pomůcky

Definici pojmu učební pomůcka nalezneme v odborné literatuře nespočet. Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš, 2004, s. 322) uvádí: „učební pomůcky jsou předměty zprostředkující nebo napodobující realitu, napomáhající větší názornosti nebo usnadňující výuku.“ Jsou těsně a přímo spjaty s obsahem výuky, čímž ovlivňují účast žáků směrem k požadovaným cílům. „Učební pomůcky jsou tedy materiální didaktické prostředky

s vysokou mírou didaktické relevance, které mají po zařazení do struktury výuky přímý a bezprostřední vztah k obsahu dané výuky.“ (Rambousek, 2014, s. 14). Učební pomůcka zejména (M. Cimpro cit. dle Šimoník, 2005, s. 128):

- přibližuje to, co je daleké;
- zvětšuje to, co je nepatrné;
- zmenšuje to, co je příliš velké;
- zpomaluje to, co je příliš rychlé;
- zrychluje to, co je pomalé;
- odhaluje to, co je skryté;
- konkretizuje to, co je abstraktní;
- zpřítomňuje to, co je minulé;
- fixuje to, co je prchavé
- a zpřehledňuje to, co je složité.

4.1 Klasifikace učebních pomůcek

Podobně jako definice se i klasifikace učebních pomůcek liší v závislosti na úhlu pohledu autora. Obecně jsou děleny na originální předměty a reálné skutečnosti. V této skupině jsou zahrnuty přírodniny, výrobky a výtvořky, jevy a děje a zvuky. Dále na zobrazení a znázornění předmětů a skutečností, tedy modely, zobrazení a zvukové záznamy. Následují textové pomůcky tištěné či digitální obsahující učebnice, pracovní materiály a doplňkovou a pomocnou literaturu a informační zdroje. Pořady a programy prezentované (realizované) technickými prostředky, a nakonec speciální pomůcky (Maňák, 2003, s. 50; Beneš, 2008, s. 17; Rambousek, 2014, s. 15–16).

Maňák (2003, s. 50) člení učební pomůcky dle různých hledisek:

- a) Korelace pomůcek a zprostředkované skutečnosti:
 - reálné jevy a předměty;
 - precizní zobrazení reality;
 - upravené zobrazení reality;
 - znakové zobrazení reality.
- b) Vývoje pomůcek:
 - před vznikem strojů, tzv. předstrojové (např. obraz);
 - v období vynalezení knihtisku (např. tištěné knihy);

- podporující smysly jedince (např. dalekohled);
- zprostředkovávající komunikaci stroje a člověka (např. internet).

Následující podrobnější příklady učebních pomůcek budou vycházet z odborné publikace Milana Slavíka a kol. (2012, s. 148–154):

Originální předměty a přírodniny

Má-li vzdělavatel k dispozici originální předměty, měl by je vždy upřednostňovat v rámci své výuky, jelikož jsou nejlepší možnou pomůckou. Nedochází zde k žádnému zkreslení a lze všemi smysly vnímat jejich skutečné vlastnosti, například barvu, tvar, velikost, materiál, chuť či vůni. Proces efektivního učení je výhodné podpořit prostřednictvím přímé interakce originálního předmětu a vzdělávaného.

Pojem přírodniny označuje předměty z originálního materiálu, například živé rostliny, vzorky hornin a nerostů, semena, konzervované či suché preparáty aj. U přírodnin je na místě vysvětlit pojem multiplikáty, jejichž užití je přínosem. Multiplikát znamená, že daný předmět je možné zapůjčit každému studentovi či dvojici studentů. Máme ho tedy k dispozici ve větším množství.

Modely

Další podskupinou učebních pomůcek jsou modely, reálné předměty ve zmenšené, zvětšené nebo také upravené skutečnosti. Charakteristickými znaky jsou trojrozměrnost a možnost rozložení či složení na jednotlivé části a celek, čímž se zdůrazňují nejpodstatnější atributy, jež mohou být doplněné i použitím odlišné barevné kombinace.

Řezy předmětů či předměty složené z částí s možností jejich rozkladu souhrnně označujeme statickými modely. Dynamické druhy modelů simulují skutečný pohyb nebo funkci. Třetí podskupinou modelů jsou trenažery reprezentující skutečná zařízení a předměty. Podstatou trenažerů je praktický nácvik dovedností. V trojrozměrné nebo dvojrozměrné dimenzi nám znázorňují, imitují nejdůležitější rysy objektů virtuální počítačové modely.

Tištěné textové pomůcky

Jednou z nejstarších učebních pomůcek využívaných ve vzdělávání jsou tištěné textové pomůcky. Úskalí v jejich užívání lze spatřovat v aktuálnosti informací v nich uvedených. Vzdělavatelem jsou do vyučovacího procesu zařazovány pro přenos odborných poznatků, především z oblastí vědy či techniky, učivo pojímají z jednoho, pro všechny stejného, úhlu pohledu. Nejčastěji tištěné textové pomůcky nalezneme v podobě učebnic.

Elektronické textové pomůcky

Pod spojením elektronické textové pomůcky se zpravidla skrývají katalogy, právní předpisy a další vládní nařízení, návody či informace o produktu. Ve výuce je jejich využití z velké části stereotypní prostřednictvím dataprojektoru a počítače. Výhody je možné spatřovat v jednoduchosti přípravy a způsobu zprostředkování mezi vzdělávané. Pozornost bychom ovšem měli věnovat jejich přípravě, zejména velikosti písma a hustotě samotného textu. Proto bychom při práci s nimi měli být více obezřetní a vždy si vše důkladně promyslet. Problém užití elektronických textových pomůcek nastává při individuální práci, kdy zajištění elektronického textu pro každého studenta je časově a organizačně náročné. Ve většině těchto případů je nutná počítačová učebna.

Na místě je také zmínit elektronické textové pomůcky určené k dálkovému vzdělávání, kde bychom měli dbát na vhodnou strukturu a organizaci textu, vyšší zastoupení grafických znázornění a vyvarovat se rušivým elementům ve vizuální stránce učiva. V neposlední řadě je žádoucí, v případě prezenčního i distančního textu, dbát na dodržování autorských práv a zákonů.

Dynamická zobrazení

Posledním druhem učebních pomůcek jsou dynamická zobrazení, například videozáznam, online přímý multimediální přenos, různé druhy animací a videoprogram, jež v četnosti užívání a popularitě dominuje. Práce s projekcí dynamických zobrazení by se měla řídit vhodnou metodikou – před počátkem projekce upozornit účastníky na důležité aspekty či jim zadat konkrétní otázku, na níž mají hledat odpověď. Celková časová dotace by neměla být delší než 20 minut.

4.2 Funkce učebních pomůcek

Učební pomůcky slouží žákům jako zdroj obsahových a interpretačních informací. Informace obsahové jsou zdrojem např. poznatků, představ, pojmů, myšlenkových operací, emocí apod. Interpretační navigují způsob a pořadí vnímání či zpracování obsahu informace. Znázorněné jsou čísly, grafickými objekty, barevným zvýrazněním, složitějšími instrukcemi, příklady, pokyny a na emoce, pozornost a motivaci působícími aspekty (Rambousek, 2014, s. 14–15). Zařazením učebních pomůcek edukátor zacílí na zvýšení pozornosti, usnadnění procesu zapamatování, konceptualizace učiva vzdělávanými a celkově oživí obsah i transformaci učiva (Petty, 2013, s.366–367).

5 Didaktická technika

„Prostředky didaktické techniky jsou vhodně vybrané, upravené nebo speciálně vyvinuté přístroje a zařízení využívané k didaktickým účelům, zvláště k prezentaci (umocnění prezentace, realizaci) učebních pomůcek a optimalizaci navozování, řízení a kontroly učebních činností žáků“. (Rambousek, 2014, s. 21) Stručný slovník didaktické techniky a učebních pomůcek uvádí následující charakteristiku didaktické techniky: „soubor vizuálních, auditivních, audiovizuálních a jiných přístrojů a technických systémů využívaných k vyučovacím účelům.“ (Němeček, 1985, s. 76). Hlavními funkcemi je možnost zaznamenat obrazový a zvukový materiál, projekce, prezence a propojení s výpočetní technikou (tamtéž).

5.1 Funkce didaktické techniky a technologií

Prostředky didaktické techniky a technologie nejsou přímo vázány k obsahu výuky, čímž se primárně odlišují od učebních pomůcek. Hlavní funkce spočívá v prezentaci pomůcek, tzn. umožňují jejich vytváření, vývoj, zisk, zpracování do vhodné výukové podoby, reprodukci. Vedlejšími funkcemi spatřujeme kontrolu či hodnocení, včetně sebekontroly a sebehodnocení, zpětná vazba, rozdělení třídy do skupin dle konkrétních kritérií apod. (Rambousek, 2014, s. 23).

5.2 Základní dělení prostředků didaktické techniky

Didaktická technika v sobě zahrnuje například tabuli, ať už klasickou dřevěnou, plastovou, magnetickou nebo interaktivní. Zpětný a datový projektor, vizualizér, digitální fotoaparát a video systém, tj. video, webová kamera či videoprogram. Dále audiotechniku, kterou jsou gramofony a magnetofony, MP3 přehrávače, diktafony CD přehrávače, rozhlasové přístroje a další technická zařízení produkující zvukový materiál (Slavík a kol, 2012, s. 152–157). Němeček (1985, s. 76) zařazuje také sluchátkovou soupravu, kalkulač, mikropočítač, televizní přijímač, trenažer aj.

Na základě funkčně technického hlediska rozděluje Rambousek (2014, s. 21–22) prostředky didaktické techniky do následujících kategorií:

- Zařízení pro nepromítaný záznam neboli plochy pro grafický záznam, prezentaci (tabule).
- Projekční technika, jinak prostředek opticky zobrazující pomůcky na promítací plochy. Dělí je na statické (zpětný projektor), dynamické (tradiční projektor např.

filmů v kinech), prostředky pro video/data projekci a prostředky určené pro promítání v prostoru.

- Zvuková technika, mezi jejíž zástupce řadí zařízení určená k snímání, zpracování, záznamu, přenosu či reprodukci zvuku (přijímače, záznamové zařízení, přehrávače).
- Videotechnika a prezentační technika určená k snímání, zpracování, záznamu a reprodukci video záznamů a televizních signálů (magnetoskopy, záznamová zařízení, kamery, vizualizéry, educastingové systémy aj.).
- Počítače, počítačové systémy, sestavy, sítě, multimediální systémy.
- Interaktivní technika, tj. monitory, displeje, plochy a tabule s interaktivními prvky a funkcemi.
- Prostředky pro poskytování okamžité, hromadné zpětné vazby.
- Řídící systémy, pomocná a produkční zařízení, jenž ulehčují a optimalizují využití didaktické techniky a tvoří didaktické materiály. Příkladem jsou promítací plochy, stojany, archivační skříně atd.

6 Vzdělávání dospělých

Problematika vzdělávání dospělých je stále diskutovanější. Zvyšují se nároky a podmínky na kvalitní život, způsobené proměnou v sociálních, kulturních i politických strukturách, ale z velké části také společenskou technologizací. Důsledkem jsou zvyšující se nároky na vědomosti, dovednosti a schopnosti jedinců vedoucí k nutnosti učit se i v dospělosti. Současný stav je označován jako tzv. prefigurativní kultura označující proces učení starší generace od mladší (Riedlová, 2013, s. 34). „Vzdělávání dospělých představuje celoživotní proces, umožňující člověku „držet krok“ se změnami v oblasti ekonomického, kulturního, společenského a politického života.“ (Barták, 2008, s. 10) V rámci celoživotního vzdělávání a učení se dělí vzdělávání dospělých na náhradní školní vzdělávání a další vzdělávání, jenž je dále členěno na další profesní vzdělání, občanské, zájmové vzdělávání a vzdělávání seniorů (Barták, 2008, s. 11).

6.1 Dospělost

S ohledem na cílovou skupinu této práce vycházím z definice dospělosti jako největší a nejdélejší části našeho života. Podrobněji ji dělíme do čtyř vývojových etap, které odlišuje rozdílný styl myšlení, vnímání, chování. První etapu od 20. do 25. až 30. roku života nazýváme časnou dospělostí. Následuje do 45 let období nazývané střední dospělost, charakteristické budováním profesní kariéry a péčí o rodinu. Mezi 45. až 60. až 65. rokem

života se nacházíme v etapě pozdní dospělosti. Lidé začínají pociťovat ve svém životě stereotyp, objevuje se syndrom „opuštěného ptačího hnízda“, kdy potomci opouštějí své rodiče a osamostatňují se. Nejen z těchto důvodů mají starší lidé prostor obracet se k sobě samým a opět začít více myslet na své potřeby, zájmy, rozvoj osobnosti a seberealizaci. Můžeme konstatovat, že se jedná o poslední možnost, prostor ještě něčeho dosáhnout (Zormanová, 2007, s. 43). Společnost se nachází ve stavu, kdy populace stárne, zkracuje se produktivní období života, a naopak vzrůstá délka životnosti. I přesto, že se zvyšuje hranice důchodového věku, tlak pracovního trhu a možnost předčasného odchodu do důchodu, využívané 50 % obyvatel, způsobuje nepříznivé aspekty ovlivňující celou společnost. Ani v České republice ztížené podmínky pro získání povolání pro osoby nad padesát let nejsou výjimkou (Beneš, 2014, s. 110).

6.2 Celoživotní vzdělávání

Způsob pojetí vzdělávání dospělých je spjato s pojmy celoživotní učení a celoživotní vzdělávání. Často se nejen v literatuře setkáváme se spojením celoživotní učení a celoživotní vzdělávání a jejich nejasným rozlišením a užíváním. Nejednotnost je způsobena především odlišným užitím těchto celků v různých zemích a jazycích. Angličtina užívá *lifelong learning*, zatímco například francouzština *education permanente* a němčina *lebenslanges lernen*. V českém jazyce má tradiční postavení termín vzdělávání, jenž je ovšem zahraničím a neodbornou populací značně ovlivněno. Široká veřejnost přejímá anglické pojmenování „učení“. Učení charakterizuje přímo poznávací proces edukanta a je úzce vymezeno. Z odborného hlediska je vhodné užití termínu širšího a komplexního zaměření, tedy vzdělávání (Vyhnánková, 2007, s. 8).

Celoživotní vzdělávání, jakožto trend dnešní doby, je nepřetržitý tzn. permanentní proces vzdělávání. Zahrnuje nejen další vzdělávání v tradičních vzdělávacích institucích, ale i aktivity neorganizovaného vzdělávání. Příkladem je vědomé sebevzdělávání rozvíjející vědomosti, dovednosti, postoje apod. (Zormanová, 2017, s. 21). Národní program rozvoje vzdělávání vymezuje legislativou celoživotní vzdělávání jako dostupné pro všechny bez ohledu na věk, respektující individuální zájmy a svými dlouhodobými cíli směřující k naplnění myšlenky učící se společnosti (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 28).

Pojem celoživotní učení je definovaný v Memorandu o celoživotním učení, pod nímž se skrývá „veškeré účelné formalizované i neformální činnosti související s učením, které se průběžně realizují s cílem dosáhnout zdokonalení znalostí, dovedností a odborných

předpokladů.“ (Barták, 2008, s. 12). Tento pojem je rozšířen ještě o všeživotní učení, probíhající permanentně, tzn. kdykoliv, kdekoliv a jakkoliv. Palán (2002 cit. dle Reidlová, 2013, s. 37) hovoří o zásadní změně chápající všechny formy učení jako jeden propojený celek. Umožňuje přecházet ze vzdělávání do zaměstnání a naopak, získá totožné kvalifikace a kompetencí v průběhu celého života a prostřednictvím rozličných cest. Celoživotní učení je v Memorandu pojímáno jako pojem nadřené zahrnující formální, neformální a informální vzdělávání (Barták, 2008, s. 12).

Formální vzdělávání je typicky realizováno ve škole. Charakterizováno je pojmy: cílevědomé, řízené, záměrné, uvědomělé, plánovité, dlouhodobé, systematické a s přesně stanoveným cílem. Primárním cílem je rozvoj poznatků a praktických zkušeností, dovedností důležitých k uplatnění v sociální a pracovní oblasti a vztazích (Barták, 2008, s. 12–13). Samotné funkce, obsah, cíle, prostředky, a způsoby hodnocení formálního vzdělávání je ukotveno v legislativě (Skalková, 2007, s. 67).

Neformální vzdělávání je, jak již název napovídá, realizováno mimo formální vzdělávací systém. Není primárně zacíleno na výchovu a výchovně vzdělávací proces. Nejčastějšími poskytovateli jsou vzdělávací instituce, kulturní zařízení, nadace, kluby, podniky apod. Neformální vzdělávání nemá systematickou povahu a respektuje potřeby a požadavky dospělých účastníků. Vychází ze současných problémů, vědy, techniky, technologií, ekonomiky, kultury atd., kterými se snaží nejen obohatit příjemce o nové poznatky, ale umět je následně užít v každodenním životě. Barták (2008, s. 13) je charakterizuje následujícími funkcemi:

- napomáhá k překonání špatných návyků či stereotypů;
- podporuje nové formy myšlení a jednání;
- zvyšuje potřebu sebevzdělávání;
- rozvíjí tvořivost;
- aktivizuje a motivuje k dosahování cílů, sebepřekonávání;
- podněcuje rozvoj emoční a sociální inteligence.

Informální vzdělávání je na rozdíl od formálního a neformálního neorganizované, nesystematické a institucionálně nekoordinované. Uskutečňuje se každý den novými zkušenostmi, interakcí s jinými lidmi a vlivem prostředí (tamtéž).

V kontextu celoživotního učení a vzdělávání obsahuje (Barták, 2008, s. 11):

- Náhradní školní vzdělávání, tzv. druhá vzdělávací šance umožňující získat druh a stupeň vzdělání typický pro určitou věkovou kategorii.
- Další vzdělávání zahrnující:
 - Další profesní vzdělávání – proces získávání kvalifikace, rekvalifikace či pravidelná pracovní školení. Uskutečňuje rozvoj postojů, znalostí i schopností potřebných k výkonu konkrétního povolání.
 - Občanské vzdělávání – osvojování práv a povinností k zastávání občanských, politických, společenských a rodinných rolí. Obsah tvoří oblast etiky, estetiky, práva, zdravotnictví apod. Je předpokladem zdokonalování jedince v roli občana a jeho úspěšné adaptace v nestálých společenských podmínkách.
 - Zájmové vzdělávání – slouží k osobnímu uspokojení potřeb sebevzdělávání a seberealizace jedince v jeho volném čase. Svou hodnotovou orientací je činitelem spolupodílejícím se na formování osobnosti.
 - Vzdělávání seniorů – nejčastěji formou univerzit třetího věku nabízí generaci v postproduktivním věku cesty ukojení takových potřeb, kterým se neměli možnost věnovat ve věku produktivním.

Celoživotní vzdělávání tedy představuje moderní koncept, který váže dohromady do jednoho komplexu všechny typy i stupně edukačních aktivit. Obsahuje prvek lifelong, v překladu celoživotní, jakožto v průběhu celého života. A prvek lifewide, přeloženo „všeživotní“, ve smyslu různých forem a způsobů edukace. Oblast vzdělávání dospělých si v tomto systému stojí jako jeho jedna část, určité věkové období (Vyhnánková, 2007, s. 9).

6.3 Současné trendy ve vzdělávání dospělých

Hlavní cíl učení a vzdělávání zůstává ve své podstatě stejný i v dynamické moderní společnosti. Tedy umožňuje získávání předpokladů k vyrovnání se s životními podmínkami a problémy a prožití co nejplnějšího života. Ovšem předpoklady jsou tím, co se mění. Jiné znalosti, dovednosti a kompetence byli akceptované před padesáti lety a jiné jsou dnes, označované jako 21st century skills. Dnešní věk digitálních technologií si obdobně jako u kompetencí žádá proměnu gramotností. Důkazem jsou i Dovednosti pro dvacáté první století zahrnující i skupinu tzv. nových gramotností (Zounek, 2016, s. 29–31). Základem nadále setrvává schopnost číst, psát či počítat, ale je nutné tyto dovednosti dále obohatit (Zounek, 2016, s. 31).

Několik druhů gramotností nalezneme i případě gramotnosti digitální. Tu definujeme jako schopnost efektivně užívat nástroje digitální techniky tak, abychom byli schopni v kontextu sociálního života identifikovat, organizovat, integrovat, hodnotit, analyzovat či konstruovat atd. nově nabyté znalosti, komunikovat s okolím a všechny tyto procesy reflektovat (Martin, Grudziecki, 2006 In Zounek, 2016, s. 31). Základní druhy digitální gramotnosti představuje Zounek (2016), který vychází ze zprávy Mapping Digital Competence: Towards a Conceptual Understanding (Ala-Mutka, 2011) na:

- ICT gramotnost – dovednosti a znalosti technické povahy, ovládání počítačů a programů;
- internetová gramotnost – efektivní užití internetu a celkově digitálních sítí;
- informační gramotnost – vyhledávání, třídění a využití informací;
- mediální gramotnost – schopnost interpretace, užití získaných informací v běžném životě.

„Digitálně gramotní lidé tak mají být schopni jakýchkoliv činností s digitálními technologiemi, které využívají při řešení různých životních situací, ať už máme na mysli práci, učení, volný čas, či další aspekty každodenního života.“ (Zounek, 2016, s. 31).

V České republice máme několik dokumentů svými cíli orientovanými na rozvoj a vzdělávání občanů. Na vývoj digitalizace a jejích dopadů na společnosti reaguje Strategie digitální gramotnosti, jejímž cílem je: „Rozvíjet digitální gramotnost občanů ČR tak, aby byli připraveni využít potenciál digitálních technologií ke svému celoživotnímu osobnímu rozvoji, ke zvyšování kvality života a ke společenskému uplatnění.“ (Strategie digitální gramotnosti, 2015, s. 3).

Doba moderních technologií a digitální věk zprostředkovává jedinci širokou škálu zdrojů ke vzdělávání a (celoživotnímu) učení se. Internet nabízí například knihy, časopisy v elektronické podobě, encyklopedie, odborné i populární webové portály s nejrůznějšími tématy a obsahy či online vzdělávací kurzy. A jelikož jsou k dispozici nepřetržitě, podporují myšlenku celoživotního učení a vzdělávání učít se kdykoliv a kdekoliv (Zounek, 2016, s. 33).

6.4 Další vzdělávání

Veškeré vzdělávací aktivity uskutečňované po úspěšném ukončení počátečního vzdělávání nazýváme dalším vzděláváním. Rozdělujeme ho do tří kategorií, konkrétně na vzdělávání zájmové, občanské a další profesní. Probíhá v rámci volného času každého jedince. Podrobněji jej členíme na vzdělávání (Zormanová, 2017, s. 30–31):

- profesní, jež je nezbytné pro výkon povolání;
- další profesní realizované nejčastěji na úrovni soukromé sféry;
- občanské kultivující jedince jako občana;
- rodinné zaměřené na zvyšování kvality života a vztahů všech členů rodiny;
- zájmové umožňující seberalizaci jedince v rámci jeho volného času;
- a seniorů.

6.5 Zájmové vzdělávání dospělých

„Zájmové vzdělávání lze definovat jako přehled krátkodobých a dlouhodobých forem vzdělávání zahrnujících individuální nebo hromadnou organizovanou výuku.“ (Šerák, 2009, s. 50 cit. dle Zormanová, 2017, s. 31). Hlavním cílem je seberealizace jedince, jakožto individuální osobnosti v oblasti jeho zájmů, postojů a hodnot (Zormanová, 2017, s. 31).

Zájmové vzdělávání může být realizováno následovně (Šerák, 2009, s. 51):

- sebevzdělávání;
- ve specializované formální i neformální organizaci;
- prostřednictvím výchovného prostředí poskytovaného organizací bez specializace na oblast zájmu;
- úhrnem všech uvedených možností.

Přestože je zájmové vzdělávání dospělých integrováno do systému edukace dospělé populace, teoretické základy zabývající se způsoby konání těchto aktivit jsou nedostačující. Příčinu shledáváme mimo nejasného vymezení charakteru aktivit edukačních a zcela zájmových také šíře a pestrost celé oblasti zájmového vzdělávání dospělých (Šerák, 2009, s. 51). Navzdory této obsáhlosti existují znaky typické a univerzální pro spektrum aktivit této oblasti (Šerák, 2009, s. 52):

- zájem,
- volný čas,

- dobrovolnost,
- svoboda výběru,
- místní příslušnost,
- uspokojení potřeb,
- pestrost obsahu,
- neutilitárnost,
- otevřenost,
- aktivita.

Nejvýraznějším diferenciacním znakem od ostatních edukačních aktivit je zejména dobrovolnost a neformálnost. Hlavním cílem zájmového vzdělávání je nabídnout jedinci způsoby využití volného času (Šerák, 2009, s. 54). Svou podstatou ovlivňuje zájmové vzdělávání nejednu oblast života jedince a plní například funkce (Šerák, 2009, s. 55):

- všeobecně vzdělávací;
- sociálně adaptační, integrační a kontrolní;
- aktualizací a inovační;
- relaxační, regenerační;
- a seberealizační.

7 Vybrané současné trendy

Počítač

Stolní počítač i tzv. laptop, odlišující se snadností transportu, jsou zařízení zpracovávající data (Král, Král, 2016). Počítač je v současné době standardem každé moderněji vybavené učebny. Měl by splňovat podmínky rychlého procesoru, dostatečnou pamětní kapacitou, mechanikou pro DVD a CD-ROM a samozřejmostí je již také rychlé a kvalitní připojení k internetu (Slavík, Husa, Miller, 2007, s. 33).

Počítačem, z anglického jazyka desktop, rozumíme takové zařízení, jenž obsahuje program vytvořený pro zpracování dat. Skládá se typicky z hardwaru (HW) označující fyzické komponenty počítače, kterými jsou například samotný počítač, periferní zařízení – klávesnice, monitor apod. A z operačního systému a programů neboli softwaru. Princip počítače funguje na principu vstupů a výstupů. Uživatel obsluhující počítač mu zprostředkovává data ke zpracování (vstupy) a počítač je prezentuje formou výsledků

(výstupů). Užívání počítačů je v současné době napříč všemi obory lidské činnosti (Král, Král, 2016, s. 191).

Laptop, z anglického jazyka počítač pro práci na klíně, u nás nazývaný notebook je přenosný počítač. Svou funkcí i komponenty, až na jejich zaměnitelnost, se nijak neliší od klasického stolního počítače (Král, Král, 2016, s. 190).

Základním využitím počítače je prezentace elektronických pomůcek a jiných médií zpracovaných digitální formou. Hlavní výhodou digitalizace dat je jejich snadné a rychlé kopírování, aniž by došlo ke ztrátě kvality. Trvale stoupá i dostupnost digitálních médií, a k nim náležitých programů, což umožňuje propojení s multimediálními prvky a zvyšuje frekvenci aktualizací. Využití počítače ve vzdělávacím procesu je mnohostranné. Slouží k jeho přípravě, k zefektivnění samotného procesu vyučování nebo také v případě internetového připojení jako důležitý zdroj informací (Slavík, Husa, Miller, 2007). Vyučující mohou k proložení svého výkladu zakomponovat do výuky prezentační program, řetězec snímků v elektronické podobě (slides) zpracovaný v dynamické formě nejčastěji v softwaru MS PowerPoint. Obsah prezentace je promítán postupně prostřednictvím jednotlivých snímků, do kterých v případě vložení schémat, obrázků, zvuků či videosekvencí vzrůstá její účinnost. K prezentaci je nutný počítač společně s datovým projektorem (Slavík, Husa, Miller, 2007, s. 17).

Internet

Internet je propletený komplex počítačů disponující nepřetržitě přístupnou databází nejrůznějších odkazů (Petty, 2013, s. 379). Užití je podobně jako v případě počítače velmi všestranné. Slouží primárně jako informační zdroj v případě samostudia nejen vyučujícího, ale i samostatné práce žáků. V odborných předmětech by základ měla tvořit především práce s internetem. Konkrétně naučit žáky orientovat se ve spleť síti webových stránek takovým způsobem, aby byl schopný vyhledat, zpracovat a následně využít informace potřebné k řešení konkrétních problémů (Slavík, Husa, Miller, 2007, s. 17). Vzhledem k původu samotného obsahu odborné i laické povahy je kvalita internetu různorodá. Pro uživatele může být radostí na straně jedné, nesmyslně využitým časem na té druhé (Petty, 2013, s. 379).

Jiné užití internetu je komunikace s lidmi napříč celým světem, vyhledávání míst, kde aktuálně naši blízcí tráví čas a co víc virtuálně se v oněch místech procházet nebo si přeložit text z cizího jazyka (Král, Král, 2016, s. 173). Internet je tak velmi cenným pomocníkem šetřící náš čas a usnadňující naši práci. Umožňuje vyhledávat a nalézat potřebné informace,

se kterými musíme ovšem zacházet obezřetně a vždy k nim přistupovat s kritickým nadhledem. Pro transport velkého objemu dat poskytuje internet zvláštní služby, nejznámější Úschovny. Ke komunikaci s přáteli a příbuznými žijícími v různých koutech světa jsou užitečné slovníky a internetové překladače. Abychom mohli být naším příbuzným ještě blíže či dokonce si prohlédnout místo jejich pobytu je k dispozici služba mapy (Král, Král, 2016, s. 177–183).

Základem k tzv. „surfování“ po internetu jsou prohlížeče webových stránek, běžně nazývané zkráceně „prohlížeč“. Převážná většina je k dispozici zdarma a jeden je vždy již součástí samotného operačního systému každého počítače, nejčastěji Windows. Běžnými prohlížeči jsou Internet Explorer či Edge, Opera a Mozilla Firefox (Král, Král, 2016, s. 173).

E-learning

E-learning charakterizujeme jako kterýkoliv záměrný edukační proces, při kterém využíváme digitální technologie (ICT). Druhy a jejich užití odráží cíle a obsah vzdělávání, prostředí, principy etiky s respektem k možnostem a potřebám vzdělávaných a vzdělavatele (Zounek a kol., 2016, s. 34–35). Umožňuje a usnadňuje dostupnost informací a učení se všem skupinám populace, i těm znevýhodněným. Speciální a specifické učební potřeby kompenzují nejrůznější nástroje, služby, počítačové programy nebo i jednoduše audioknihy. E-learning představuje jak vzdělávání zcela v online podobě, tak i online doplněné prezenční výukou (Zounek a kol., 2016, s. 37–38).

Blended learning

Integraci výuky probíhající online a tradičně nazýváme blended learning, v překladu smíšené vzdělávání. Propojuje formu prezenční či distanční s e-learningovými metodami výuky. Svou podstatou propojuje co nejefektivnější využití elektronických zdrojů a nástrojů v podobě digitálních technologií a tradičních spolehlivých metod a prostředků výuky. (Zounek a kol., 2016, s. 38). V úvahách o zařazení blended learningu v rámci studijního programu jsou významní jeho účastníci. Studenti, vyučující, vedení vzdělávací instituce jsou zásadními aktéry podílejícími se na tvorbě a průběhu vzdělávacího procesu, a kteří ovlivňují aplikaci jednoho z modelů (Zounek a kol., 2016, s. 39):

- Rotační model je založený na prezenční formě výuky kombinované online vzdělávacími metodami. Zahrnuje čtyři typy:
 - Místní rotaci – střídání výuky v rámci jedné učebny a předmětu, kde se online část uskutečňuje projekcí videí, testováním či vyhledáváním informací.

- Rotaci místností – přechod účastníků mezi počítačovou a klasickou učebnou, kde online výuka tvoří její praktickou část.
 - Převrácená třída – metodami prezenční výuky (diskuse, skupinová práce) student prezentuje své nové poznatky s online vzděláváním získaným převážně samostudiem.
 - Individuální rotace – na základě rozhodnutí vyučujícího plní každý student vlastní individuální plán online nebo konkrétní stanovenou metodou.
- Flexibilní model funguje na dominanci online výuky dotvářené osobními semináři, přednáškami vytvářející model flexibilní podpory ve vztahu učitel-žák.
 - Model „volné nabídky“ se uskutečňuje zcela online.
 - Obohacený virtuální model probíhá z velké části online a „obohacením“ tohoto typu učení jsou tváří v tvář setkání s vyučujícím.

Internetová telefonie a instant messaging (IM)

Internetová telefonie je forma synchronní komunikace, velmi podobná klasickému telefonování, realizovaná ve skutečném čase na principu současného připojení všech členů hovoru k internetu. V případě odesílání a přijímání pouze kratších zpráv v textové podobě hovoříme o tzv. instant messaging. Dnes již téměř neznámý a dříve nejpobulárnější zástupce této kategorie je ICQ. Komunikaci účastníků poskytuje jednoduše program s určitým komunikačním protokolem. Mimo telefonie obsahuje další funkce, například zasílání souborů či hypertextových odkazů, zobrazení kontaktů v danou chvíli připojených, připojených, ovšem momentálně mimo počítač nebo těch, kteří nechtějí být rušeni apod. Tvorba adresáře, seznamů kontaktů nebo jejich zasílání není výjimkou. Především díky masovému rozvoji programu Skype je internetová telefonie hitem. Využití Skype je mimo primárního telefonování a videohovorů, ale také odesílání zpráv v textovém formátu, obrázků, souborů, odkazů aj. Podobné funkce nalezneme se skupinou založenou převážně na instant messagingu (Facebook), ale i s aplikacemi určenými pro mobilní telefony (WhatsApp, Viber či Facebook Messenger) (Zounek a kol., 2016, s. 138–139).

Z pohledu vzdělávání je využití velice široké. Tyto nástroje usnadňují komunikaci mimo výuku mezi studenty a učiteli, studenty navzájem. U studentů v kombinované formě užíváme pojmenování tzv. virtuálních konzultačních hodin. Umožňují také individuální konzultace a jejich záznam pro pozdější potřeby a účely, zasílání potřebných výukových materiálů. Velmi cenná je možnost kontaktu se zahraničními institucemi, vyučujícími, studenty, vedení

výzkumných a odborných hovorů, poskytování zpětné vazby, a to zcela zdarma (Zounek a kol., 2016, s. 139).

Opatrnost bychom ale měli v případě užívání internetové telefonie a instant messagingu věnovat bezpečnosti – před napadením virem, nelegálním obsahem. Nevýhodou těchto nástrojů můžeme spatřovat v případě nekvalitního připojení k internetové síti, v jejichž důsledku dochází ke snížení kvality video hovoru, výpadkům zvuku, obrazu apod. (tamtéž).

Online sociální sítě

Definovat a charakterizovat sociální sítě je problematické. Jsou to služby fungující online poskytující prostředí pro neustálou komunikaci a sdílení. Osoby, zastoupené reálnými právníckými či fyzickými osobami, zapojené do sociálních sítí jsou zde prezentovány pod určitým profilem. Existuje pestrá nabídka nejrůznějších sítí, přičemž jednotlivé druhy se vyznačují skupinou odběratelů či přátel vzájemně propojených konkrétním vztahem. Sociální sítě je například Facebook, Twitter, Google+, LinkedIn či YouTube.

Jednotlivé sociální sítě jsou si navzájem konkurenty a snaží se o co největší vzájemné odlišení. Činí tak za prvé akcentovanou oblastí. YouTube síť je charakteristická videem, Instagram oproti tomu sdílením fotografií, obrázků (Zounek a kol., 2016, s. 155).

E-booky

Termín e-book je označení pro elektronickou či digitální podobu knihy. Primární funkcí je možnost čtení z elektronického zařízení – čtečky (ebook reader). Tato zařízení existují dvojího typu. Hardwarová fyzická zařízení svou podstatou speciálně uzpůsobené k literární aktivitě. Nebo aplikační, stažený program v jiném zařízení (počítač, tablet, mobilní telefon) umožňující tuto činnost. Obsahem mohou být časopisy, skripta, dokumenty, manuály či klasická literární díla. Schopnost čteček zprostředkovat a poskytnout ke studiu nejen odbornou literaturu, ale i skripta a jiné materiály edukační povahy, stávají se pestrou alternativou zprostředkování vzdělávacích zdrojů. Digitální podoba s širokou škálou funkcí podporuje efektivitu a mobilitu učebního materiálů (Zounek a kol., 2016, s. 125).

Nejvýznamnější předností je mobilita obsahu učiva, ale i samotných hardwarových čtecích zařízení. Kapacita sčítá až tisíce knih a jiných dokumentů, čtenáři dostupných kdekoliv a kdykoliv. Zkrátí tak uživateli například čas čekání ve frontě na úřadu, příjemní ranní cestu do práce v tramvaji nebo jen zkrátí dlouhou chvíli a vyplní volný čas. Předností je i možnost nastavení velikosti písma, kontrastu čtecí plochy. Pro osoby se zrakovým postižením je vítaná

funkce převodu textu do podoby audia. Zařízení také disponují pamětí části textu, kde čtenář svou činnost ukončil.

Prezentovaný text je možné uživatelem dále upravovat – zvýrazňovat konkrétní slova či části, vpisovat poznámky, komentáře a vyhledávat požadovaná hesla. Některá elektronická díla se pyšní multimediálními odkazy přesměřovávající čtenáře k doplňujícímu, podrobnějšímu obsahu dané problematiky. Nadměrná dostupnost elektronického materiálu s sebou přináší přidanou pozitivní hodnotu při správném užití procesu edukace.

Stinnou stránkou některých e-knih spatřujeme v nekvalitní syntéze zvuku, a tedy nesrozumitelnému převodu do audio podoby. Trable přináší i poměrně běžné porušení autorského zákona, jež je zapříčiněno nelegálním stahováním a šířením obsahu. Potíže způsobuje mimo jiné i široký trh operačních systémů a následná nekompatibilita formátů. Stěžejní nevýhodou pro účely vzdělávání ovšem v České republice zůstává nízké procento vhodné literatury studijní i odborné povahy v podobě vhodné pro digitální účely (Zounek a kol., 2016, s. 125–126).

Google aplikace

Pojmenování Google dnes již neoznačuje pouze webový vyhledávač, ale společnost disponující obsáhlou nabídkou aplikací v online podobě, stále více uplatňovaných v oblasti formálního vzdělávání i informální učení. Google aplikace fungují na principu uživatelských účtů každého jednotlivce individuálně, jež jsou poskytovány zcela zdarma a spravovány společností. Podstatu tvoří jedinec, který má možnost dostupné aplikace využívat individuálně nebo skupinově a spolupracovat s dalšími spolužáky, členy týmu, učiteli, kolegy. Google aplikace tak vytvářejí komplexní koncept prostředí, respektující a poskytující možnosti úpravy dle aktuálních požadavků, potřeba a kritérií jednotlivců. Nejužívanějšími aplikacemi jsou: Weby Google (obsahují výukové materiály distribuované vyučujícím), Dokumenty Google, Kalendář (k organizačnímu zajištění a plánování), Google Web (základní vyhledávač informací), Google Scholar (pokročilý vyhledávač odborných dokumentů), Gmail, Blogger (aplikace pro tvorbu weblogu) a další. Ve vzdělávání je nejpřínosnější Učebna Google (Google Classroom) integrující více aplikací dohromady k vytvoření online vzdělávacích kurzů (Zounek a kol., 2016, s. 132–133).

Pro všechny aplikace společnosti Google je společná jejich permanentní online dostupnost, podpora komunikace, sdílení, komentování, sebereflexe, tvorba komunit uživatelů, úprava

a přizpůsobení obsahu, funkcí či forem uživatelským potřebám a preferencím, sdílení dat, obrovská paměťová kapacita, a především dostupnost zdarma (Zounek a kol., 2016, s. 133).

Mobilní technologie

Mobilní technologie a jejich užití v procesu vzdělávání z anglického jazyka mobile learning jsou fenoménem poslední doby. M-learning vyjadřuje jakýkoliv druh učení probíhající za pomoci mobilních zařízení (Rennie, Morrison, 2013 In Zounek a kol., 2016, s. 149), tedy způsob učení, který ke své realizaci nevyžaduje konkrétní místo (O'Malley et al. In Kukulska-Hulme, Traxler, 2005 In Zounek a kol., 2016, s. 146). Mezi přednosti mobilních technologií beze sporu patří jejich možnost připojení k internetu ať už prostřednictvím bezdrátové sítě Wi-Fi či službou mobilních operátorů. Možné je také propojení více zařízení navzájem. Výhodou je dále instalace programů, služeb a aplikací podobných či shodných s těmi počítačovými. Většina zařízení také disponuje fotoaparátem a videokamerou, které je jsou okamžitě k dispozici k dalšímu zpracování, úpravám, sdílení. „Mobile learning je příkladem využití moderních technologií, které rozšiřuje či umocňuje možnosti jiných technologií ve výuce a učení.“ (Zounek a kol., 2016, s. 150). Nejužívanějšími zařízeními v rámci m-learningu jsou mobilní telefon, mp3 přehrávač a současná dominantní tablet. Mobile learning je tak univerzálním vzdělávacím nástrojem pro všechny věkové kategorie (Zounek a kol., 2016, s. 151).

I přes veškerou popularitu disponují zařízení řadou úskalí a nevýhod. V oblasti vlastnictví těchto nástrojů dochází často k diskriminaci sociální či ekonomické povahy. Znevýhodnění mohou pocítovat i osoby s handicapem, kde zaznamenáváme absenci některých funkcí či služeb. Dále především ve formálním vzdělávání jsou mobilní technologie spojovány s častým podváděním studentů u testů a písemných prací. Tradičně zařízení disponují displejem menších rozměrů, omezenou kapacitou baterie, paměti, a ne příliš stabilním a kvalitním připojením k bezdrátové internetové síti. Ani zde není riziko napadení virem, jako v případě počítačů výjimkou. Obecně je hrozbou přemíra času tráveného jedinci v digitálním, virtuálním světě oproti skutečným, reálným prožitkům (Zounek a kol., 2016, s. 151–152).

PRAKTICKÁ ČÁST

8 Návrh kurzu celoživotního vzdělávání

Vzdělávání dospělých nabývá v dnešní době na popularitě, důležitosti a je stále více diskutováno. Vzdělané obyvatelstvo je základem prosperujícího státu, ekonomického růstu a konkurenceschopnosti. Znalost informačních a komunikačních technologií a jejich aktivní užívání považují v dnešní době za nutný základ rovnocenný umu čtení či psaní. Za tímto účelem jsem pro svou práci zvolila návrh kurzu celoživotního vzdělávání tohoto zaměření zacílený na specifickou cílovou skupinu.

8.1 Cílová skupina

Cílovou skupinu kurzu celoživotního vzdělávání tvoří fyzické osoby, jež jsou uchazeči o zaměstnání a vedení v evidenci Úřadu práce ČR z regionu Most. Jedná se o osoby s kumulací dvou handicapů, konkrétně věku 50 a více let a nižší úrovně kvalifikace. Cílová skupina je vzhledem k uvedeným handicapům nejvíce ohrožena nezaměstnaností a celkovou sociální exkluzí. Je vzdálena trhu práce díky nižší flexibilitě, neznalosti současných moderních technologií, strachu učit se novým věcem či zapojení se do nových moderních pracovních postupů.

Problémy a potřeby cílové skupiny

Neznalost moderní techniky a technologií, spojených s nízkou sebedůvěrou a motivací sebevzdělávání jsou hlavní problémy bránící návratu cílové skupiny na trh práce. Z tohoto důvodu vzdělávací kurz reaguje především na nedostatky v oblasti znalostí a praktických zkušeností se současnými moderními technologickými a technickými trendy. Právě jejich znalost a schopnost praktického užití je v současné době předpokládanou a nezbytnou podmínkou na většinu pracovních pozic. Nevyhnutelnou potřebou cílové skupiny je tedy učení, vzdělávání a tím zvyšování kvalifikace, jakožto způsobu zvyšování zaměstnatelnosti.

Jak uvádí i Zormanová (2007, s. 54) osoby v období před vstupem do důchodu mají velice často nízkou úroveň vzdělání, nejsou znalí cizích jazyků, nemají žádnou či nízkou počítačovou gramotnost. Nejsou ochotni si zvýšit svou kvalifikaci, přizpůsobit se dnešnímu dynamickému a neustále se vyvíjejícímu pracovnímu tempu, měnícím se podmínkám a inovacím. O tom svědčí i fakt, že při strukturálních změnách v podnicích jsou nejčastějšími propouštěnými právě osoby po padesátce. Většinu tvoří ženy, které stát podporuje vzdělávacími programy pro zvýšení uplatnění na trhu práce. V České republice byly

realizovány například projekty „Aktivní ženy 50+ a jejich uplatnění na lokálním trhu práce“ či „Mentoring otevírá dveře“.

Praktická část práce nebude zaměřena pouze na ženské pohlaví, ale na celou cílovou skupinu ve věku 50+ bez genderových rozdílů. Myslím si, že rovnost příležitostí je v dnešní době velice důležitá a různorodost účastníků vzdělávacího kurzu může být jen přínosem.

V druhé řadě se vzdělávací kurz snaží zmírnit problémy sociální exkluze a ztráty sociálních kontaktů plynoucích z neznalosti a neschopnosti ovládat moderní technické prostředky. Zvýšením znalostí a dovedností stoupá samotná motivace účastníků k dalšímu zlepšování a učení se, roste jejich sebevědomí, kvalita života a pozitivní pohled na svět.

Kvantifikovaný odhad cílové skupiny a její velikost

Počet uchazečů je omezen velikostí počítačové učebny a dostupnou kapacitou notebooků a dalších didaktických pomůcek potřebných k realizaci výuky. Maximum účastníků je stanoven počtem dvanácti a minimem šesti osob. Tato četnost umožňuje efektivní práci lektora s účastníky v rámci teoretických i praktických částí. Zároveň respektuje a poskytuje v případě potřeby prostor pro individuální práci.

Podmínky účasti na kurzu

Podmínky účasti na kurzu celoživotního vzdělávání vycházejí především z jeho vytyčených cílů a charakteristiky cílové skupiny. Uchazečem musí být fyzická osoba ve věku padesát let a více, jež je evidovaným uchazečem o zaměstnání na Úřadu práce v Mostě. Osoby musí být zdravotně způsobilé účasti, tzn. bez závažnějších zrakových, sluchových a jiných somatických vad, schopný bez obtíží po dobu kurzu sedět v počítačové učebně. Dále je kurzu vhodný zejména pro ty, kteří se chtějí naučit nové či zdokonalit již známé znalosti a dovednosti moderních technikou a technologiemi, seznámit se s novým okruhem vrstevníků a motivací sebevzdělávat se. Doporučené je také být absolventem kurzu „Základy obsluhy osobního PC“.

8.2 Cíl vzdělávacího kurzu

Hlavním cílem vzdělávacího kurzu je přiblížit cílovou skupinu trhu práce, v nejlepším případě dopomoci jejímu znovu začlenění na trh práce a do pracovního procesu. Čini tak prostřednictvím efektivního a cíleného odstraňování bariér cílové skupiny způsobených především neznalostí moderních techniky a technologií a práce s nimi. Obecným cílem je omezit strach cílové skupiny pracovat s moderními technickými prostředky, podpořit

motivaci učit se a zvýšení sebevědomí jedinců. Začlenit účastníky do současného dynamického a moderního světa a společnosti a zpřístupnit jim v něm základní orientaci.

Dílejší cíle korespondují a vycházejí z obsahu jednotlivých výukových modulů. Nejčastěji praktickým nácvikem a obsluhou moderních technologií podporuje osvojování si nových dovedností a schopností a tím spojené rozšiřování znalostí a vědomostí. Druhotným cílem je uspokojení touhy cílové skupiny po sociálních kontaktech, odstranění pocitů samoty a přicházejícího vědomí vlastní konečnosti. Napomáhá jejímu začlenění do světa moderní společnosti a otevírá jí dveře s dalšími způsoby komunikace například se svými dětmi, vnoučaty i vrstevníky. Vzdělávací kurz si klade za cíl odstranit nedostatky cílové skupiny v každodenní obsluze moderní techniky a technologií, vedoucí mimo jiné k sociální exkluzi, nepochopení, pocitů samoty až po samotné přerušování sociálních kontaktů nejen se společností, vrstevníky, ale i vlastní rodinou.

8.3 Profil absolventa

Absolvent vzdělávacího kurzu je schopen:

- popsat základní komponenty stolního počítače;
- uživatelsky pracovat na počítači;
- popsat základní (tři) druhy webových prohlížečů, nainstalovat je a užívat;
- používat internet k vyhledávání potřebných informací;
- vytvořit textový dokument v programu Word a upravit si ho dle vlastních preferencí;
- vytvořit tabulky v programu Excel dle vlastního stylu, užít základní matematické funkce;
- vytvořit prezentaci v programu PowerPoint s použitím animací a vlastních návrhů designu jednotlivých snímků, vložit obrázky, tabulky a grafy;
- užívat osobní Emailovou schránku, tj. přijímat, odesílat a třídit textové zprávy;
- nainstalovat a používat program Skype (tj. zahájit a ukončit videohovor, zasílat textové zprávy a další soubory, vytvořit si adresář přátel);
- být aktivní na sociálních sítích Facebook, YouTube a Instagram (tzn. mít vytvořený osobní účet, komunikovat jejich prostřednictvím s okolím, sdílet vlastní obsah);
- vyjmenovat základní legislativní předpisy, práva a povinnosti týkající se autorského zákona a ochrany osobních údajů;
- popsat nejčastěji se vyskytující hrozby spojené s užíváním moderní techniky, internetu a sociálních sítí;

- stáhnout textový obsah a číst ho prostřednictvím E-čtečky;
- zapsat si důležité termíny do aplikace Google Kalendář, vyhledat konkrétní místo a naplánovat trasu v aplikaci Google Mapy a v Google Překladači si přeložit text z cizího jazyka do českého a naopak;
- komunikovat (zasílat a přijímat) textové zprávy službou Gmail;
- vytvořit Google Dokumenty a následně je uložit, sdílet s přáteli ve virtuálním úložišti Google Disk;
- používat Smart mobilní telefon k základním funkcím jako jsou telefonování, zasílání SMS zpráv a připojit se k internetu (přes WiFi síť, službu operátora);
- stáhnout aplikace do mobilního zařízení prostřednictvím operačního systému Android;
- tvořit fotografie a videa mobilním zařízením;
- sdílet obsah (fotografie, videa) v mobilním zařízení ve stažených aplikacích sociálních sítí a s jinými uživateli chytrého zařízení;
- propojit mobilní telefon s počítačem a přenášet obsah z/do zařízení.

8.4 Obsah a struktura kurzu

Vzdělávací kurz je koncipován formou čtyřech vzdělávacích oblastí, tzv. modulů, jejichž prostřednictvím seznamuje účastníky s moderní technikou a technologiemi. Každý modul vede účastníka kurzem takovým způsobem, aby si s ohledem na vzdělávací cíl osvojil nejen teoretické znalosti, ale především získal praktické dovednosti a zkušenosti z oblasti moderních technologií a techniky a byl schopen je využít v zaměstnání i běžném životě. První modul je zaměřen na osobní počítač (vzhledem k finančním nárokům a s ohledem na snazší manipulaci jsou v rámci kurzu užity notebooky), práci s kancelářským softwarem MS Office, elektronickou komunikací. Druhý modul seznámí účastníky s internetovou telefoní a instant messaging a nejpoužívanějšími sociálními sítěmi, jako jsou Facebook, YouTube a Instagram. Ve třetím modulu budou účastníkům představeny služby E-book a další užitečné aplikace poskytované společností Google. Čtvrtý modul zahrnuje problematiku SMART mobilních zařízení, shrnutí poznatků všech tří předešlých modulů, výkon závěrečné zkoušky a evaluaci vzdělávacího kurzu. Konkrétní didaktické pomůcky použité v průběhu kurzu jsou představeny v Příloze A.

Podrobná charakteristika I. Modulu – „Blíž trhu práce“

Absolvent získá základní znalosti a dovednosti týkající se osobního počítače. Seznámí se s jeho základními komponenty a naučí se s ním základní praktické operace. Dále si osvojí dovednosti s programy MS Office, konkrétně Word, PowerPoint, Excel. V neposlední řadě se absolvent naučí pracovat s osobní Emailovou schránkou. Studium získané znalosti a dovednosti I. Modulu poslouží pro zvýšení základní úrovně v oblasti obsluhy osobního počítače.

Obsah

1. Počítač a internet
 - a. Základní komponenty notebooku (opakování již nabytých znalostí)
 - b. Základní operace na notebooku (opakování)
 - c. Webové prohlížeče (druhy webových prohlížečů, stažení a instalace)
 - d. Internet (vyhledávání, zdroj informací)
2. MS Office
 - a. Word (tvorba dokumentu, základní operace, odstavce, písmo, styly, seznam, obsah)
 - b. PowerPoint (tvorba prezentace, animace, vkládání obrázků, grafů)
 - c. Excel (tvorba tabulek, návrhy, styly, základní funkce: suma, průměr, max a min)
3. Elektronická komunikace: Email
 - a. Tvorba účtu, registrace
 - b. Uživatelské nastavení (vzhled, písmo, popis atd.)
 - c. Vytvoření adresáře a složek
 - d. Příjem a odesílání textových zpráv

Podrobná charakteristika II. Modulu – „S přáteli online“

Cílem II. Modulu je seznámit absolventy s internetovou telefoníí a instant messaging, sociálními sítěmi (Facebook, YouTube, Instagram) a jejich aktivním užíváním. Znalosti a dovednosti získané prostřednictvím tohoto modulu přispějí zejména k zmírnění pocitů samoty, zapojení do moderního online světa, udržování a budování sociálních kontaktů.

Obsah

1. Internetová telefonie a instant messaging
 - a. Stažení aplikace Skype, tvorba osobního účtu
 - b. Tvorba adresáře/seznamu kontaktů
 - c. Zahájení a ukončení video hovoru

- d. Připojení a užití sluchátkové soustavy, mikrofonu a webkamery
 - e. Odesílání a příjem textových zpráv, obrázků, souborů a odkazů
2. Sociální síť: Facebook, YouTube, Instagram
- a. Teoretické představení podstaty a principu jednotlivých sociálních sítí
 - b. Základy legislativy (ochrana osobních údajů, GDPR, autorský zákon apod.)
 - c. Registrace a tvorba osobního účtu/profilu na síti
 - d. Tvorba kontaktů (propojování s přáteli)
 - e. Tvorba a sdílení vlastních příspěvků (textový, audiovizuální, obrázky apod.)
 - f. Hrozby a nástrahy sociálních sítí

Podrobná charakteristika III. Modulu – „Volný čas moderně“

Absolvent tohoto modulu získá znalosti a dovednosti v práci s internetem jako základním zdrojem informací a webovými prohlížeči. Osvojí si znalosti a dovednosti užívání čtečky elektronických knih a aplikací poskytovaných společnostmi Google. III. Modul umožní absolventům pokročilé užívání a práci moderní technikou a online aplikacemi, čímž přispěje k jejich začlenění do moderního virtuálního světa společnosti.

Obsah

- 1. E-book
 - a. Vyhledávání obsahu (knihy, časopisy, skripta apod.)
 - b. Stažení obsahu do zařízení
 - c. Uživatelská nastavení (velikost písma, kontrast zobrazovaného textu)
 - d. Další úpravy textu (zvýrazňování konkrétních slov, pasáží, tvorba poznámek a komentářů, vyhledávání hesel)
- 2. Google aplikace
 - a. Kalendář, Mapy, Překladač
 - b. Gmail
 - c. Dokumenty Google
 - d. Google Disk

Podrobná charakteristika IV. Modulu – „S telefonem chytře“

IV. modul si klade za cíl provést účastníky kurzu problematikou SMART mobilních telefonů, a jakým způsobem je co nejefektivněji využívat k usnadnění každodenního života. Dále shrne nově nabyté teoretické poznatky a osvojené dovednosti všech tří uskutečněných modulů a poskytne prostor pro dotazy ze strany účastníků. Závěr modulu je věnován výkonu

závěrečné zkoušky, sestávající z teoretické písemné a praktické části. Úspěšní absolventi obdrží osvědčení o účasti na kurzu a jeho dokončení. Celý kurz celoživotního vzdělávání bude ve své finální fázi evaluován účastníky využitím nástrojů dotazníku.

Obsah

1. SMART mobilní technologie
 - a. Připojení zařízení k Wi-Fi internetové síti či prostřednictvím služby operátora
 - b. Stažení požadovaných aplikací
 - c. Užití fotoaparátu a kamery
 - d. Sdílení obsahu
 - e. Propojování s dalšími zařízeními (Notebook, mobilní telefon)
2. Shrnutí všech modulů, prostor pro dotazy
3. Závěrečná zkouška
 - a. Instrukce požadavků k výkonu závěrečné zkoušky
 - b. Písemný test znalostí
 - c. Praktická zkouška s moderní technikou
 - d. Udělování osvědčení
4. Evaluace vzdělávacího kurzu účastníky

8.5 Časový harmonogram

Celková časová dotace kurzu je sto vyučovacími hodinami v počtu dvaceti pracovních dní. Vyučovací hodinou se rozumí jednotka trvající šedesát minut. Kurz probíhá po dobu čtyř týdnů. Týdny po sobě ihned nenásledují, ale jsou od sebe odděleny týdenními přestávkami. Tyto týdny volna slouží účastníkům především k utřídění a důkladnému osvojení si nově nabytých znalostí a dovedností. Taktéž respektují a regulují intenzitu kurzu s ohledem na možnosti a kapacitu účastníků. Náplň každého týdne vzdělávacího kurzu koresponduje svým obsahem vždy s jednotlivým výukovým modulem. Kurz probíhá pravidelně od pondělí do pátku, od 8:00 do 13:30 hodin. Každý den zahrnuje pět hodin samotné výuky a coffee break v délce třiceti minut.

Tabulka 1: Podrobný časový harmonogram výuky

Datum	Den	Počet hodin	Čas	Téma
2. 9. 2019	PO	5	8:00–13:30	Formální zahájení, administrace, úvodní představení, cíle, očekávání, organizace
3. 9. 2019	ÚT	5	8:00–13:30	Počítač a internet opakování
4. 9. 2019	ST	5	8:00–13:30	Microsoft Word a Microsoft Excel
5. 9. 2019	ČT	5	8:00–13:30	Microsoft PowerPoint a Email
6. 9. 2019	PÁ	5	8:00–13:30	Shrnutí modulu, opakování, dotazy
16. 9. 2019	PO	5	8:00–13:30	Sociální síť: teoretické základy a vymezení
17. 9. 2019	ÚT	5	8:00–13:30	Sociální síť: praktické užití
18. 9. 2019	ST	5	8:00–13:30	Sociální síť: legislativní rámec
19. 9. 2019	ČT	5	8:00–13:30	Internetová telefonie: Skype
20. 9. 2019	PÁ	5	8:00–13:30	Shrnutí modulu, opakování, dotazy
30. 9. 2019	PO	5	8:00–13:30	E-book: vyhledávání a stahování obsahu
1. 10. 2019	ÚT	5	8:00–13:30	E-book: uživatelská nastavení, úpravy
2. 10. 2019	ST	5	8:00–13:30	Google aplikace: Kalendář, Mapy, Překladač
3. 10. 2019	ČT	5	8:00–13:30	Google aplikace: Dokumenty, Google Disk a Gmail
4. 10. 2019	PÁ	5	8:00–13:30	Shrnutí modulu, opakování, dotazy
14. 10. 2019	PO	5	8:00–13:30	SMART mobilní technologie: připojení k internetu, stahování aplikací
15. 10. 2019	ÚT	5	8:00–13:30	SMART mobilní technologie: tvorba fotografií, videa, sdílení obsahu a propojování s dalším zařízením
16. 10. 2019	ST	5	8:00–13:30	Shrnutí všech tří předešlých modulů
17. 10. 2019	ČT	5	8:00–13:30	Výkon závěrečné zkoušky
18. 10. 2019	PÁ	5	8:00–13:30	Certifikace, Evaluace, formální zakončení

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 2: Náplň kurzu

Týden		Témata
I.	Modul – „Blíž trhu práce“	Počítač, MS Office, elektronická komunikace
II.	Modul – „S přáteli online“	Internetová telefonie a instant messaging, sociální sítě
III.	Modul – „Volný čas moderně“	E-book, Google aplikace
IV.	Modul – „S telefonem chytře“	SMART mobilní technologie

Zdroj: vlastní zpracování

8.6 Organizační a materiálně technické zabezpečení

Kurz celoživotního vzdělávání bude zpracován formou projektu a bude splňovat všechny formální náležitosti k získání dotace z Evropské unie. Organizován bude pod záštitou Fondu Evropské unie, jehož prostřednictvím dochází k investici finančních zdrojů s cílem snížit rozdíly ekonomické a sociální členských států. Konkrétně poskytne podporu Evropský sociální fond (ESF) orientující se na oblast zaměstnatelnosti a rozvoj lidských zdrojů (DotaceEU.cz, 2019).

Uspořádání místnosti

Uspořádání stolů s notebooky bude vycházet z tradiční frontální výuky, tzn. v řadě za sebou. Lektorský stolek s notebookem bude umístěn před účastníky (postavení lektora přímo tváří v tvář). Množství řad a počet stolů v řadě bude respektovat rozměry učebny. V rámci zásad ergonomie bude dodržena optimální vzdálenost mezi účastníkem a notebookem. Zvolený styl uspořádání umožní všem účastníkům dobrý výhled na dataprojektor a lektora.

Technické a materiální zajištění

Výukové prostory budou vybaveny standardním nábytkem zahrnujícím odpovídající počet stolů a židlí počtu účastníků. Jednotlivé stoly budou vybaveny odpovídajícím počtem notebooků s internetovým připojením. Nezbytnou součástí místnosti bude statická projekční plocha (plátno) a dataprojektor připojený k notebooku lektora. Pro poznámky poslouží také flipchart s dostatečným množstvím čistých listů a barevných fixů.

Každý z účastníků obdrží na počátku kurzu vlastní poznámkový blok a pero. V průběhu kurzu budou účastníkům poskytovány různé studijní materiály a prostředky především

didaktické techniky, jimiž jsou e-čtečky a mobilní telefony. Lektor bude vybaven potřebným počtem studijních materiálů a didaktických pomůcek.

Organizační zajištění

Studium bude koncipováno formou prezenční, jež respektuje nezbytnou interakci účastníků s moderními technickými prostředky a učebními pomůckami. Všem účastníkům budou před zahájením programu zveřejněny termíny a časy jednotlivých setkání, jejich obsah, cíle a časové dotace, způsoby komunikace i podávání návrhů či stížností. V neposlední řadě délka a množství přestávek, forma občerstvení.

Dále proběhne na počátku kurzu seznámení s BOZP, podmínkami práce s technikou a technickým zařízením stvrzeno podpisem každého jednotlivce. V úvodu každého sezení bude provedena prezence zúčastněných a udělení jejich souhlasu se zpracováním osobních údajů.

Personální zajištění

Realizační tým poradenského projektu sestává z hlavního manažera projektu, finančního manažera a jednoho lektora. K zajištění adekvátního chodu celého kurzu budou součástí i další organizační pracovníci, konkrétně účetní, počítačový technik a správce a asistent.

Hlavní náplní práce manažera projektu je řídit projekt ve všech jeho fázích a odpovídat za dodržování harmonogramu a rozpočtu. Je dále odpovědný za dosažení všech plánovaných výsledků a výstupů projektu a mimo jiné schvaluje návrhy případných významných i nevýznamných změn v průběhu konání projektu a průběžné i závěrečné monitorovací zprávy. Zastupuje příjemce navenek ve vztahu ke všem kontrolním orgánům.

Finanční manažer je zodpovědný za finance, rozpočet projektu a za finanční výkaznictví projektu. Je odpovědný za řízení finančních zdrojů, nákladů, výnosů a cashflow projektu, strategické finanční plánování a controlling. V rámci monitorovacích zpráv vypracovává finanční část průběžných i závěrečné zprávy.

Lektor vede účastníky projektu ve výukovém centru a provází je klíčovými aktivitami. Za účelem kvalitního a profesionálního zajištění kurzu jsou kladeny vysoké nároky na lektora, a také administrativní pracovníky. Lektor bude zkušený v práci se skupinou, znalý problematiky a vzdělaný v oboru (vzdělaný a s praxí v oblasti IT, psychologie a andragogiky).

8.7 Předpokládané finanční nároky a rozpočet

Finanční nároky na uskutečnění kurzu celoživotního vzdělávání budou čerpány z dotací Evropské unie, přesněji Evropského sociálního fondu a jeho operačního programu. Na státní úrovni budou tyto finanční zdroje zprostředkovány Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky. Instrukce, jakožto realizátor kurzu poskytne své výukové prostory zahrnující základní vybavení, sociální zařízení a kuchyňku splňující legislativou vymezené ergonomické a hygienické podmínky a normy.

Tabulka 3: Rozpočet

Č. ř.	Položka	Množství	Jednotka	Cena za jednotku (Kč)	Cena celkem (Kč)	Poznámka
1	Pracovní smlouva lektor	130	hod	300	39 000	100 hodin výuka + 30 hodin příprava
2	Pracovní smlouvy organizační pracovníci	100	hod	400	40 000	Hlavní a finanční manažer
3		100	hod	250	25 000	Účetní, asistent, IT správce...
4	Nájem výukových prostor vč. energií, úklidu	100	hod	500	50 000	Pronájem výukových prostor, úklid, spotřeba el. energie, vodné, stočné, teplo
5	Notebooky	15	ks	15 990	239 850	12 x účastník, 1x lektor, 1x hlavní manažer, 1x finanční manažer
6	Mobilní telefony	13	ks	6 990	90 870	12 x účastník, 1 x lektor
7	Multifunkční zařízení	1	ks	9 669	9 669	
8	Čtečky E-knih	13	ks	2 299	29 887	12 x účastník, 1 x lektor
9	Flipchart	1	ks	2 049	2 049	

Č. ř.	Položka	Množství	Jednotka	Cena za jednotku (Kč)	Cena celkem (Kč)	Poznámka
10	MS Offices	13	ks	3 499	45 487	12 x účastník, 1 x lektor
11	Odpisy	0		0	0	Notebooky, mobilní telefony, MS Offices
12	Režijní náklady	1			10 000	Poštovné, pojistné, telefony, internet, drobné opravy a pravidelné revize apod.
13	Potřebná výbava účastníků	13		200	2 600	Poznámkový sešit, psací potřeby
14	Použitý materiál	-			5 000	Papíry na flipchart, papíry do tiskárny, fixy, tonery aj.
15	Výukový materiál	13		200	2 600	Evaluační dotazníky, písemné testy
16	Občerstvení	12		200	2 400	Nápoje (káva, čaj, voda), drobné občerstvení
17	Náklady celkem				594 412	

Zdroj: vlastní zpracování

8.8 Závěrečná zkouška

Vzdělávací kurz je zakončenou závěrečnou zkouškou skládající se ze dvou částí. První část tvoří písemný test a druhou část ústní examinace. Koncepce písemného testu vychází z teoretických poznatků získaných v průběhu výuky a formou otevřených a uzavřených otázek zjišťuje množství a úroveň těchto poznatků osvojených účastníky. Ústní část je koncipována prakticky a ověřuje konkrétní dovednosti účastníků při práci s moderními prostředky. Vychází z jednotlivých vzdělávacích modulů, na základě kterých jsou stanoveny úkoly, jež musí účastník splnit. Úspěšní absolventi obdrží osvědčení o absolvování vzdělávacího kurzu. Hranice úspěšnosti pro získání oficiálního osvědčení je stanovena na 70 % z písemného testu a 80 % správně vykonaných praktických cvičení.

8.9 Evaluace

Kurz celoživotního vzdělávání bude hodnocen ve svém závěru formou evaluačního dotazníku. Každý z účastníků obdrží po jednom dotazníku, ve kterém vyjádří své názory, postoje, připomínky, doporučení a celkovou spokojenost či nespokojenost s kurzem. Hodnocení se bude týkat oblastí samotného průběhu kurzu, jeho obsahu, struktury, organizačního a technického zajištění. Prostor bude také ke zhodnocení klimatu, naplněných očekávání a přínosu pro každého jednotlivce. Dále podá dotazník zpětnou vazbu k práci lektora (způsob sebe prezentace, užití výukových metod, schopnost motivovat, zaujmout, odbornost atp.), jež poslouží k jeho sebereflexi.

Evaluační dotazník bude anonymní, čímž poskytne účastníkům prostor pro reálné, otevřené vyjádření, bez ostychu a zábrán. Anonymita zvýší verifikaci evaluace. Výsledná data dotazníku budou analyzována, statisticky zpracována a poslouží ke zkvalitnění budoucích kurzů a služeb, odstranění nedostatků a autoevaluaci.

Kontrola a hodnocení lektorské práce proběhne v rámci hospitace v průběhu realizace vzdělávací akce. Hospitace se uskuteční ve dvou vlnách, přičemž první provede pověřený odpovědný pracovník vzdělávacího centra a druhá je v režii zástupců pracovníků státní správy poskytující finanční dotaci.

8.10 Diseminace a marketing

Úřad práce sehraje významnou úlohu v procesu diseminace kurzu s ohledem na cílovou skupinu, jež tvoří evidovaní uchazeči o zaměstnání. Kurz bude zařazen v jejich nabídce projektů Evropského sociálního fondu a nabízen všem těm, kteří budou splňovat požadavky účasti v něm. Neméně důležitá bude také propagace na webových stránkách zaštiťující instituce a sociálních sítích. Jelikož bude participace na kurzu pro účastníky zdarma, nepředpokládá se žádná obsáhlá marketingová strategie a masová propagace za účelem naplnění kapacity kurzu.

Závěr

Současný kontinuální vývoj moderních technologií a dynamický proces inovací udávají a ovlivňují budoucí podmínky a požadavky na vědění nezbytné pro udržení kroku s pokrokem. S ohledem na rychlost změn je permanentní učení nezbytností ve všech fázích života. Moderní technika a technologie propojuje nejen světy a jejich ekonomiky, ale představuje také nejjednodušší a základní prostředek komunikace mezi jedinci či skupinami. Její znalost otevírá široké spektrum možností nejen na trhu práce, ale i v oblasti edukace a přispívá ke kvalitnímu, plnohodnotnému a aktivnímu životu v kterékoliv životní fázi. Rozšíření nabídky vzdělávacích aktivit o moderní techniku a technologie všem věkovým kategoriím, možnost jejich sebevzdělávání, ale i uspokojování individuálních potřeb vedoucích ke spokojenému životu jsou jednou z podmínek zvyšování konkurenceschopnosti a celkové prosperity nejen jedinců, ale i samotných států.

Cílem práce bylo zmapovat současné trendy v oblasti vzdělávání se zaměřením na materiální didaktické prostředky a v tomto ohledu vytvořit návrh kurzu celoživotního vzdělávání.

V bakalářské práci se zdařilo z informačních zdrojů analyzovat a předložit ucelený přehled materiálních didaktických prostředků, se zaměřením na vybrané současné trendy, včetně uvedení jejich charakteristiky, kladných a záporných stránek, dělení a způsobů užití v edukačním procesu. Vypracovat návrh kurzu celoživotního vzdělávání specificky určený cílovou skupinou ve věku 50 let a více, současně evidovanou na úřadu práce a obsahem zaměřený na doplnění především praktických dovedností v oblasti práce s moderní technikou a technologiemi.

Práci jsem vypracovala za účelem obohacení současné nabídky a motivaci poskytovatelů k začlenění či rozšíření svých vzdělávacích aktivit o specifickou cílovou skupinu na straně jedné a témata moderních technických a technologických trendů na straně druhé. Veškeré cíle bakalářské práce byly naplněny.

Seznam použitých zdrojů

BARTÁK, J. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2008. 978-80-87197-12-7.

BARTOŇKOVÁ, H. *Firemní vzdělávání*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2914-5.

BENEŠ, M. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4824-5.

DotaceEU.cz: Zastřešující portál Evropských strukturálních a investičních fondů v ČR [online], 2019. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Informace-o-fondech>

DOSTÁL, J. *Učební pomůcky a zásada názornosti*. Olomouc: Votobia, 2008. ISBN 978-80-7220-310-9.

GESCHWINDER, J. *Technologie vzdělávání*. Olomouc: UP, 1994. ISBN

JANIŠ, K. *Slovník pojmů z obecné didaktiky*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2006. ISBN 80-7248-352-8.

KALHOUS, Z. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x. Dostupné z: <https://vdocuments.site/zdenek-kalhous-skolni-didaktika.html>

KRÁL, M, a D. KRÁL. *Komunikace na počítači pro seniory*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5812-1.

MAŇÁK, J. *Nárys didaktiky*. Brno: MU, 2003. ISBN 80-210-3123-9.

MUŽÍK, J. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005. ISBN 80-7238-220-9.

NĚMEČEK, M. *Stručný slovník didaktické techniky a učebních pomůcek*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.

PETTY, G. *Moderní vyučování*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0367-4.

PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4.

PRŮCHA, J, E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-772-8.

PRŮCHA, J, E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

RAMBOUSEK, V. *Materiální didaktické prostředky*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. ISBN 978-80-7290-664-2.

RIEDLOVÁ, D. *Nikdy není pozdě začít: Sborník dalšího vzdělávání*. Vsetín: Masarykova veřejná knihovna Vsetín, 2013. ISBN 978-80-904967-4.

SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

SLAVÍK, M, J. HUSA a I. MILLER. *Materiální didaktické prostředky a technologie jejich využívání: textová studijní opora*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2007. ISBN 978-80-213-1705-5.

SLAVÍK, M. a kol. *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4054-6.

Strategie digitální gramotnosti ČR na období 2015 až 2020. [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/21499/Strategie_DG.pdf

ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠIMONÍK, O. *Úvod do didaktiky základní školy*. Brno: MSD, 2005. ISBN 80-86633-33-0.

VYHNÁNKOVÁ, K. *Vzdělávání dospělých v České republice a Evropské unii*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-46-4.

ZORMANOVÁ, L. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada. Pedagogika 2017. ISBN 978-80-271-0051-4.

ZOUNEK, J. a kol. *E-learning: učení (se) s digitálními technologiemi: kniha s online podporou*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-217-7.

Seznam obrázků, tabulek

Obrázek 1: Grafické znázornění výuky dle J. Maňáka	12
Obrázek 2: Dělení didaktických prostředků	13
Obrázek 3: Procento uchovaného vědění při různých činnostech	15
Obrázek 4: Členění materiálních didaktických prostředků.....	18
Tabulka 1: Podrobný časový harmonogram výuky	44
Tabulka 2: Náplň kurzu	45
Tabulka 3: Rozpočet	47

Seznam příloh

Příloha A: Implementované materiální didaktické pomůcky ve výuce

Příloha A

1. Notebook

- Název: Notebook - Intel Core i5 7200U Kaby Lake
- Parametry: 15.6" LED 1920x1080 antireflexní, RAM 8GB DDR4, Intel HD Graphics 620, M.2 PCIe NVMe SSD 256GB, DVD, WiFi 802.11ac, Bluetooth 4.1, webkamera, HDMI, USB 3.1 Gen 1, TPM 2.0, 2článková baterie, Windows 10 Home 64bit (81HN0-0HS)
- Cena s DPH: 15 990,-
- Dostupné z: <https://www.alza.cz/lenovo-v130-15?dq=5362121>

2. SMART mobilní telefon

- Název: Honor 8X 64GB
- Parametry: Mobilní telefon 6.5" LTPS 2340x1080, procesor Kirin 710 Octa Core, RAM 4GB, interní paměť 64GB, MicroSDXC až 256GB, fotoaparát zadní 20Mpx (F/1.8) + 2Mpx (F/2.4), fotoaparát přední 16Mpx (F/2.0), GPS, Glonass, NFC, LTE, micro, OTG, čtečka otisku prstů, Dual SIM, baterie 3750mAh, Android 8.1 + EMUI 8.2
- Cena s DPH: 6 990,-
- Dostupné z: <https://www.alza.cz/honor-8x?dq=5470524>

3. Multifunkční zařízení

- Název: Canon i-SENSYS MF428x
- Parametry: Laserová tiskárna multifunkční, A4, tiskárna, skener, kopírka, 38 stran za minutu, 1200x 1200dpi, LCD, oboustranný podavač (DADF), duplex, AirPrint, USB, LAN, WiFi
- Cena s DPH: 9 669,-
- Dostupné z: <https://www.alza.cz/canon-i-sensys-mf428x-d5290260.htm?o=64>

4. Čtečka e-knih

- Název: PocketBook 616 Basic Lux 2 Obsidian black
- Parametry: elektronická čtečka knih - ebook reader, 6" podsvícený E Ink Carta displej, 1024×758, 212 DPI, WiFi, 8 GB + microSD slot (max.32GB), baterie 1300mAh, Cz lokalizace
- Cena s DPH: 2 299,-
- Dostupné z: <https://www.alza.cz/pocketbook-616-basic-lux-2-obsidian-black-d5447047.htm>

5. Flipchart

- Název: Classic Flipchart YSA PLUS 70x100cm
- Parametry: flipchart - magnetický, lakovaný, s výsuvnými rameny, popisovatelný, výškově nastavitelný, hliníkový rám, odkládací lišta
- Cena s DPH: 2049,-
- Dostupné z: <https://www.alza.cz/classic-flipchart-ysa-plus-70x100cm-d5231225.htm?o=1>

6. Microsoft Office

- Název: Microsoft Office 365 Business (Elektronická licence)
- Parametry: elektronická licence pro komerční použití, 1 uživatel - až 5 PC/MAC, dostupné různé jazykové verze, 1TB OneDrive pro firmy, Word, Excel, PowerPoint, OneNote, Outlook, Publisher, předplatné na 1 rok
- Cena s DPH: 3 499,-
- Dostupné z: <https://www.alza.cz/media/microsoft-office-365-business-d4463379.htm>